

ISSN 2657-9782

Dialogi *Biblioteczne*

CZASOPISMO ELEKTRONICZNE

2019, nr 2(24)

W NUMERZE:

Edukacja globalna w katowickiej PBW

Bezpieczeństwo cyfrowe – materiały edukacyjne

Legendarne początki państwa polskiego – scenariusz

Powstania śląskie – quiz dla uczniów

Gustaw Herling-Grudziński – bibliografia przedmiotowa

ABCya WordClouds – wyrazowe chmurki dla najmłodszych

ADRES REDAKCJI:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy

ul. kard. S. Wyszyńskiego 7

40-132 Katowice

tel. 32 258-38-38, w. 45

e-mail: dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl

Internet: dialogibiblioteczne.pbw.katowice.pl

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach

Zespół redakcyjny: dr Anna Marcol – redaktor naczelny;
mgr Barbara Michałek – korekta

SPIS TREŚCI

<i>OD REDAKCJI</i>	4
BARBARA MICHAŁEK <i>TYDZIEŃ EDUKACJI GLOBALNEJ W DZIAŁANIACH PBW</i>	5
ANNA MARCOL <i>BEZPIECZNY INTERNET – POMYSŁY NA LEKCJE I ZAJĘCIA EDUKACYJNE</i>	7
KATARZYNA LIS, JOANNA ZGANIACZ <i>LEGENDA “O LECHU, CZECHU I RUSIE” – LEGENDARNE POCZĄTKI PAŃSTWA POLSKIEGO</i>	10
SYLWIA PUCHAŁA, ALEKSANDRA ROSIKOŃ, ANNA PAWŁOWSKA <i>POWSTANIA ŚLĄSKIE. QUIZ WIEDZY DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH</i>	13
BARBARA MICHAŁEK <i>GUSTAW HERLING-GRUDZIŃSKI W ZBIORACH PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. J. LOMPY W KATOWICACH. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA</i>	17
AGNIESZKA KUBACKA <i>UZALEŻNIENIE DZIECI I MŁODZIEŻY OD SMARTFONÓW – PROFILAKTYKA I TERAPIA. ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE ZA LATA 2009-2019</i>	25
KATARZYNA ŻEBER <i>EDUKACJA I WYCHOWANIE W ŚWIETLE NAUCZANIA OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II (1920-2005). ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE</i>	28
ALEKSANDRA ROSIKOŃ <i>PRAWA DZIECKA – MATERIAŁY POMOCNICZE DLA NAUCZYCIELI. ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE</i>	32
ANNA MARCOL <i>ABCYA WORD CLOUDS – WYRAZOWE CHMURKI</i>	34
ANNA MARCOL <i>CZŁOWIEK POTRZEBUJE KORZENI I SKRZYDEŁ. 100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH 1919-1920-1921. SPRAWOZDANIE Z 9-TEJ KONFERENCJI REGIONALNEJ</i>	39
ANNA MARCOL <i>BIBLIOTEKA DLA DYDAKTYKI III. SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI</i>	44
AGNIESZKA KŁYK <i>PROGRAMY, PROJEKTY I INNOWACJE W EDUKACJI I BIBLIOTECE. SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM</i>	47

OD REDAKCJI

Edukacja globalna, patroni lat 2019-2020 oraz kierunki polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2019/2020. Wokół takich zagadnień skoncentrowaliśmy drugi numer „Dialogów Bibliotecznych” wydawanych w formie online.

W dziale „Z praktyki nauczyciela bibliotekarza” przybliżamy działania Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach na rzecz popularyzacji edukacji globalnej. W naszej ofercie znajdują się m.in. bezpłatne zajęcia dla uczniów, które są prowadzone dla zainteresowanych szkół i placówek. Ich pomysłodawcą jest Barbara Michałek – kierownik Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem. W kolejnym tekście zachęcamy do odwiedzenia witryn, na których udostępniono materiały edukacyjne i scenariusze zajęć na temat bezpieczeństwa w Internecie oraz odpowiedzialnego korzystania z jego zasobów.

Dział „Materiały” otwiera scenariusz zajęć edukacyjnych o legendarnych początkach państwa polskiego, który jest częścią programu własnego „Z legendą po Polsce”, opracowanego przez Katarzynę Lis i Joannę Zganiacz. Zajęcia z tego cyklu są częścią oferty edukacyjnej PBW w Katowicach i cieszą się stałym zainteresowaniem. Poprzez legendy pochodzące z różnych regionów Polski, zaznajamianie dzieci z symbolami narodowymi oraz upowszechnianie polskiej tradycji i kultury, jego autorki kształtują u przedszkolaków i najmłodszych uczniów postawy patriotyczne, szacunek do własnego kraju i poczucie tożsamości narodowej. W „Materiałach” znalazł się także quiz wiedzy o powstaniach śląskich opracowany przez Sylwię Puchałę, Aleksandrę Rosikoń i Annę Pawłowską, bibliografia przedmiotowa Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przygotowana przez Barbarę Michałek oraz zestawienia bibliograficzne popularyzujące zbiory naszych placówek filialnych w Gliwicach (Agnieszka Kubacka), Mysłowicach (Katarzyna Żeber) i Tychach (Aleksandra Rosikoń) dotyczące aktualnych tematów i zagadnień.

W dziale „Sieciow@nie” polecamy ABCya WordClouds – bezpłatne narzędzie do tworzenia chmur tagów, które można wykorzystać w pracy z najmłodszymi użytkownikami biblioteki. Nie wymaga rejestracji i logowania, a jego obsługa jest prosta i intuicyjna.

Numer zamykają sprawozdania z wydarzeń, które były współorganizowane przez naszą bibliotekę – dwóch konferencji („Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł. 100-lecie Powstań Śląskich 1919-1920-1921”, „Biblioteka dla dydaktyki III”) oraz seminarium „Programy, projekty i innowacje w edukacji i bibliotece”.

Zapraszamy do lektury!

Redakcja „Dialogów Bibliotecznych”

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

BARBARA MICHAŁEK

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

TYDZIEŃ EDUKACJI GLOBALNEJ W DZIAŁANIACH PBW

W dniach 18-24 listopada 2019 roku odbył się kolejny Tydzień Edukacji Globalnej, którego hasło brzmiało: *Obudźmy się! To ostatni dzwonek dla klimatu!*

Wszystkie organizacje, instytucje publiczne i prywatne w Polsce, którym jest bliska idea edukacji globalnej, w tym także nasza biblioteka, włączają się w działania mające na celu popularyzację wiedzy o globalnych zjawiskach zagrażających klimatowi i – ogólnie – życiu na Ziemi.

W naszej placówce edukacja globalna jest obecna nie tylko w tym szczególnym Tygodniu. Mamy ją w naszej stałej ofercie (zbiorach i zajęciach edukacyjnych) i systematycznie promujemy w różnorodny sposób. Oto przykłady.

1. Zbiory

Katalog książek, czasopism i zbiorów audiowizualnych oraz elektroniczna i tradycyjna kartoteka zagadnieniowa zawierają kilkaset opisów z zakresu edukacji globalnej i pokrewnych – edukacji międzykulturowej i humanitarnej, klimatologii, ekorozwoju. Informacja o nowszych i szczególnie godnych polecenia została umieszczona (w formie zestawienia bibliograficznego) na stronie internetowej placówki (w zakładce "Zestawienia bibliograficzne").

a) Książki

Mamy pozycje jedno- i wieloegzemplarzowe. Te, które mogą wzbudzić szczególne zainteresowanie lub będące częściami ukazujących się od lat serii, zlokalizowano w czytelni, by był do nich nieustanny dostęp. Zdecydowaną większość można wypożyczyć.

b) Czasopisma

Posiadamy sporo tytułów promujących edukację globalną. Oprócz tych, w których problematyka pojawia się okazjonalnie, są także periodyki w znacznym stopniu poświęcone tej tematyce, np. „Aura”, „Biologia w Szkole”, „Geografia w Szkole”, „Świat Nauki”, „Z Obcej Ziemi” (obecnie ukazuje się jedynie w formie elektronicznej). Ponadto służymy niemałą liczbą periodyków archiwalnych – nie ukazujących się lub już nie prenumerowanych, np. „Przyroda Górnego Śląska”, „Ochrona Powietrza i Problemy Odpadów”, „Przyroda Polska”.

c) Zbiory audiowizualne

Są to najczęściej materiały edukacyjne, wypożyczane przez nauczycieli w celu zaprezentowania uczniom podczas zajęć.

2. Publikacje

Piszemy o tym, co mamy w zbiorach, m.in. o teraźniejszości i ponurej przyszłości świata obojętnego na problemy cywilizacyjnych zagrożeń:

- na blogu Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem, np. w cyklicznych prasówkach z aktualnych czasopism;
- w czasopismach tradycyjnych i elektronicznych, np. artykuł Anny Marcol, *Odra – rzeka pozytywnej energii*;
- na Facebooku.

3. Wystawy okolicznościowe

Ekspozycje umieszczamy w czytelnicy (tablice w widocznych miejscach), przy głównym wejściu do biblioteki (gabloty wiszące), na wyższych kondygnacjach (gabloty wiszące i stojące). Czasami także w innych lokalizacjach. Tak było np. z prezentacją olśniewającej, dzikiej przyrody Sachalina (fotografie dostarczył nauczyciel z Syberii będący przejazdem w Katowicach). W tym przypadku szereg fotografii umieszczono także w korytarzu przed czytelnicy i na tablicy Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem.

4. Wystąpienia

Pojawiamy się na szkoleniach dla nauczycieli, prezentując zbiory. Szczególnie istotne było wystąpienie *Edukacja globalna w zasobach PBW i ich twórcze wykorzystanie na zajęciach z uczniami* – w ramach seminarium *Porozmawiajmy o klimacie – edukacja globalna a szczyt klimatyczny*, zorganizowanego przez Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach z okazji Szczytu Klimatycznego COP 24 w Katowicach.

5. Zajęcia edukacyjne

Prowadzimy je dla wszystkich poziomów nauczania – od edukacji przedszkolnej do ponadpodstawowej. Umieszczamy je w corocznie aktualizowanej *Ofercie bezpłatnych zajęć*, umieszczonej na stronie internetowej (zakładka „Oferta”). Zaproszenia na jednorazowe wydarzenia umieszczamy z wyprzedzeniem na stronie internetowej. Niektóre działania, które cieszyły lub nadal cieszą się ogromnym zainteresowaniem, to np.

- gra miejska *Śmieci – kosmiczny problem*;
- zajęcia dla dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych, prowadzone w oparciu o wydawnictwa Kulczyk Foundation.

Pragniemy polecić zajęcia niedawno przygotowane przez nasz wydział pt. *Główne problemy współczesnego świata*, które mamy w aktualnej ofercie. To zajęcia z edukacji globalnej, będące uzupełnieniem lub podsumowaniem lekcji dotyczących problemów zglobalizowanego świata. Mogą też stanowić element różnych przedsięwzięć, np. Dzień Ziemi, Europejski Tydzień Zrównoważonego Rozwoju i innych inicjatyw edukacyjnych, a nawet ferii zimowych. Mają formę bogato, barwnie ilustrowanej prezentacji multimedialnej. Przybliżają młodzieży – na konkretnych przykładach z ostatnich lat – zjawiska, z którymi zmagają się świat. Są to m.in. zagrożenia dla środowiska, zmiany klimatyczne, klęski elementarne, katastrofy antropogeniczne, wodne, powietrzne, lądowe i podziemne, handel ludźmi i łamanie praw człowieka, terroryzm i cyberterroryzm, zmiany demograficzne i ich skutki, głód i ubóstwo, choroby cywilizacyjne, epidemie wśród ludzi i zwierząt, uzależnienia i cyberuzależnienia, subkultury, nierówności edukacyjne.

Kontakt: Barbara Michałek, e-mail: informacja@pbw.katowice.pl.

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

ANNA MARCOL

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

BEZPIECZNY INTERNET – POMYSŁY NA LEKCJE I ZAJĘCIA EDUKACYJNE

Zrewolucjonizował niemal każdą sferę ludzkiego życia. Stał się narzędziem edukacji, pracy, rozrywki i budowania sieci kontaktów społecznych. Internet – bo o nim mowa – niesie ze sobą wiele dobrodziejstw, jeżeli korzysta się z niego w sposób odpowiedzialny, celowy i bezpieczny.

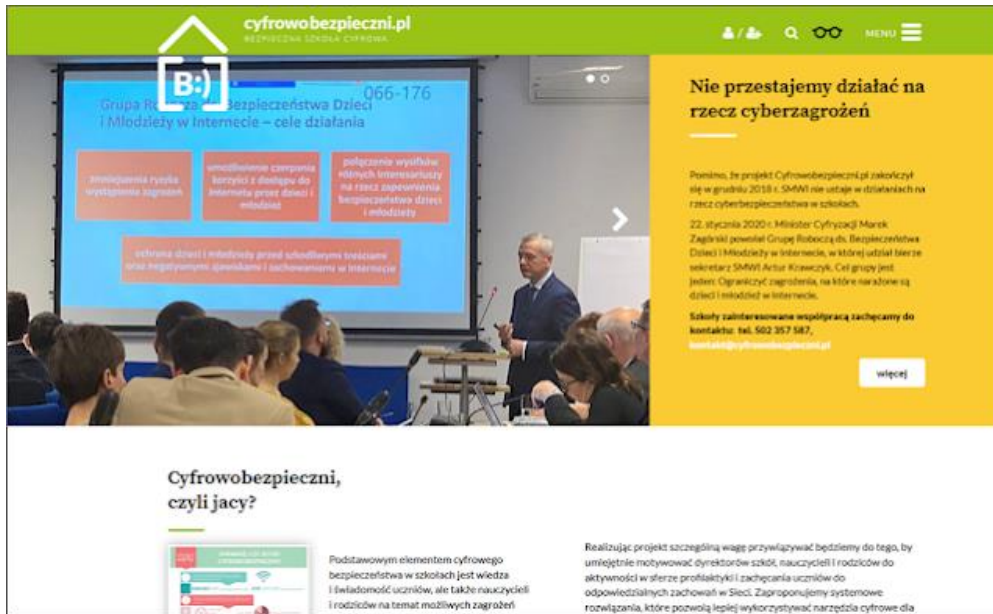
Uwrażliwianie na problematykę cyfrowego bezpieczeństwa jest celem obchodów Dnia Bezpiecznego Internetu – święta, które zostało ustanowione przez Komisję Europejską. W 2020 roku przypadł 11 lutego i był obchodzony pod hasłem *Działajmy razem!*, aczkolwiek z problematyką odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z nowoczesnych technologii warto zaznajamiać uczniów nie tylko w ramach obchodów DBI. Gdzie szukać pomysłów na ciekawe lekcje i zajęcia? Kilka przydatnych stron zostanie omówionych poniżej.

Koordinatorami programu **Safer Internet** w Polsce są Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę i NASK – Państwowy Instytut Badawczy. Każdego roku zachęcają szkoły, instytucje, firmy i osoby prywatne do włączenia się w obchody Dnia Bezpiecznego Internetu w naszym kraju. Za pośrednictwem specjalnego formularza, który znajduje się na stronie saferinternet.pl, można zgłosić swoją szkołę/placówkę oraz wziąć udział w konkursie na najciekawsze inicjatywy organizowane w ramach DBI. Na stronie programu opublikowano wiele materiałów edukacyjnych (multimedia, kursy e-learningowe, scenariusze zajęć, poradniki i broszury), które mogą być przydatne podczas ich realizacji.

Źródło: <https://www.saferinternet.pl/>

Niezbędne materiały edukacyjne, zebrane w zakładkach adresowanych do uczniów, nauczycieli i rodziców, udostępniono również na stronie projektu **Cyfrowo Bezpieczni – Bezpieczna Szkoła Cyfrowa**. Znajdziemy tutaj nagrania audycji, filmy edukacyjne oraz gotowe pomysły na zajęcia, które są adresowane do różnych grup wiekowych. Uwzględniono w nich takie zagadnienia, jak: zagrożenia społeczne i fizyczne związane z użytkowaniem komputera i Internetu, ochrona przed szkodliwym oprogramowaniem, nawiązywanie relacji w Internecie, świadome kreowanie własnego wizerunku w sieci, wiarygodność informacji internetowych, prawo autorskie, cyberprzemoc oraz bezpieczeństwo finansowe.

Źródło: <https://www.cyfrowobezpieczni.pl/>

Warto też odwiedzić serwis **Edukacja Medialna**, prowadzony przez Fundację Nowoczesna Polska. Udostępnia scenariusze zajęć dla wszystkich etapów edukacyjnych (wraz z niezbędnymi do ich przeprowadzenia materiałami), które opracowano z myślą o potrzebach szkół, bibliotek i domów kultury. Tematyka spotkań została dobrana w taki sposób, aby uświadomić dzieci i młodzież na świadome, odpowiedzialne, krytyczne i selektywne korzystanie ze środków masowego przekazu, do których należy również sieć Internet.

Źródło: <https://edukacjamedialna.edu.pl/>

Z bezpiecznym korzystaniem z zasobów internetowych wiąże się tematyka prawa autorskiego. Dla starszych uczniów przygotowano kurs e-learningowy **Moja przygoda z prawem autorskim**, który składa się z dwóch modułów – *Autor świadomy swoich praw* (moduł 1) oraz *Moje obowiązki jako autora* (moduł 2). Udział w szkoleniu nie wymaga zakładania konta. Ma ono formę prezentacji, którą można wyświetlić i omówić podczas lekcji. Tekst uzupełniają filmiki i quizy umożliwiające sprawdzenie, czy uczniowie nabyli niezbędną wiedzę. Autorami szkolenia są nauczyciele konsultanci Ośrodka Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie.

Źródło: <http://pa.ok.oeizk.waw.pl/course83377/course/course83377.html>

Okazją do wykorzystania materiałów opublikowanych na zaprezentowanych stronach mogą być lekcje i zajęcia organizowane przez bibliotekarzy. Warto zaznaczyć, że w roku szkolnym 2019/2020 temat ten wpisuje się w jeden z podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa (kierunek piąty: *Rozwijanie kreatywności, przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych uczniów, w tym bezpieczne i celowe wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego*¹), co stanowi dodatkową motywację do jego podjęcia.

¹ Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2019/2020. Pobrane 3 lutego 2020 z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20192020>.

MATERIAŁY

KATARZYNA LIS, JOANNA ZGANIACZ

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

LEGENDA O LECHU, CZECHU I RUSIE – LEGENDARNE POCZĄTKI PAŃSTWA POLSKIEGO

SCENARIUSZ ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH¹

- 1. UCZESTNICY:** przedszkolaki (4-6 lat) lub uczniowie klas I-III szkoły podstawowej.
- 2. CZAS TRWANIA:** 2 x 30 minut (przedszkole), 2 x 45 minut (SP).
- 3. CELE GŁÓWNE:**
 - zaznajomienie z legendami z różnych regionów Polski;
 - kształtowanie szacunku dla własnego państwa oraz poczucia tożsamości;
 - rozwijanie zainteresowań symbolami narodowymi;
 - kształtowanie postaw patriotycznych.
- 4. CELE OPERACYJNE:**
 - znajomość legendy *O Lechu, Czechu i Rusie*;
 - wiedza o tym jak wyglądało dawniej godło, a jak wygląda teraz oraz dlaczego orzeł jest godłem Polski;
 - wzbudzanie zainteresowań czytelniczych wśród dzieci;
 - pobudzanie i rozwijanie wyobraźni i uczuć dziecka;
 - integracja grupy poprzez stworzenie warunków do wspólnych przeżyć;
 - kształtowanie empatii i wrażliwości;
 - rozwijanie sprawności i ekspresji ruchowej;
 - pobudzanie i rozwijanie wyobraźni dziecka.
- 5. METODY PRACY:** prezentacja multimedialna, głośne czytanie legendy *O Lechu, Czechu i Rusie*, opowieść ruchowa, gry i zabawy dydaktyczne, dyskusja, rysowanie.
- 6. FORMY PRACY:** indywidualna, grupowa.
- 7. ŚRODKI DYDAKTYCZNE:** książka z treścią legendy *O Lechu, Czechu i Rusie*, prezentacja multimedialna dotycząca czytanej legendy oraz symboli narodowych, laptop, rzutnik, karty pracy, płyta CD lub MP3, odtwarzacz CD lub MP3.

¹ Scenariusz pochodzi w programu własnego *Z legendą po Polsce*, adresowanego do dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów klas I-III szkoły podstawowej, opracowanego przez K. Lis i J. Zganiacz.

8. PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- **Zabawa na powitanie *Witam wszystkich***² – nauczyciel wypowiada poniższe zdania, a uczniowie machają prawą ręką, jeżeli zdanie wypowiedziane przez nauczyciela go dotyczy. Witam wszystkich, którzy:
 - są w tej sali;
 - są uśmiechnięci;
 - lubią wiosnę;
 - lubią tańczyć;
 - mają jasne włosy;
 - mają ciemne włosy;
 - mają czerwone sweterki;
 - lubią przygody;
 - lubią słuchać opowiadań itd.

- **Wprowadzenie** – nauczyciel tłumaczy, czym jest legenda – opowieść, która w przystępny sposób przybliża dzieciom elementy historii i kultury, pokazuje różne zakątki Polski, przekazuje wiele cennych wartości, zawsze zawiera część naszej polskiej historii, tradycji i wiele można się z niej dowiedzieć o naszym narodowym charakterze. Wcześniej legendy były przekazywane drogą ustną z pokolenia na pokolenie, dziś nadal można je usłyszeć od babć czy dziadków, częściej jednak są czytane z pięknie wydanych i zilustrowanych książek (jak te – nauczyciel prezentuje pięknie wydane książki z legendami polskimi).

Dzisiaj poznacie legendę o więzach między różnymi narodami słowiańskimi, o początkach państwa polskiego oraz o pochodzeniu naszych barw narodowych, godła i pierwszej stolicy naszej ojczyzny – o tym wszystkim opowiada jedna z najstarszych polskich legend o trzech braciach: Lechu, Czechu i Rusie.

- **Prezentacja multimedialna** – nauczyciel wyświetla prezentację multimedialną z ilustracjami dotyczącymi treści legendy *O Lechu, Czechu i Rusie* oraz z informacjami dotyczącymi barw narodowych, godła i Gniezna – pierwszej stolicy Polski, równolegle czyta legendę.
- **Pytania do tekstu legendy i symboli narodowych:**
 - Kim byli Lech, Czech i Rus?
 - Dlaczego Lech, Czech i Rus wędrowali? Czego szukali?
 - Który z braci jako pierwszy znalazł ziemię dla swojego ludu?
 - Jakiego ptaka zobaczył Lech pod wielkim dębem?
 - Kto postanowił zostać pod dębem?
 - Jak Lech nazwał swój gród? Od czego pochodzi ta nazwa?
 - Jaki kształt miał gród Gniezno?
 - Jak wygląda godło Polski?
 - Skąd pomysł na taki wygląd godła?
 - Jak wygląda flaga Polski?
 - Co oznaczają nasze barwy narodowe?
 - Co jeszcze, oprócz flagi i godła, jest naszym symbolem narodowym?
- **Opowieść ruchowa** – nauczyciel opowiada pewną historię, w której biorą udział bohaterowie legendy. Ponieważ jest ich trzech, a uczniów w klasie wielu, a każdy przecież chce wziąć udział w zabawie, dzieli uczniów na trzy grupy. W pierwszej, każdy to Lech, w drugiej – Czech, a w trzeciej – Rus. Wszyscy to oczywiście Słowianie.

Zadaniem każdego ucznia jest uważne słuchanie opowiadania nauczyciela i reagowanie wstaniem z miejsca, kiedy usłyszy swoje przybrane imię i powrót do pozycji siedzącej, gdy nauczyciel zamilknie. Ruchem należy także naśladować czynności wykonywane przez bohaterów (tylko przy małej ilości dzieci, gdy jest ich więcej – pozostajemy przy wersji wstawiania, gdy dzieci usłyszą wybrane imię). A jeśli ktoś pomyli się i wstanie, a nie zostanie wymienione jego przybrane imię – zostawia coś jako fant.

² *Poznajmy się – zabawy integrujące dla dzieci przedszkolnych*. Pobrane 22 marca 2019 z: <https://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU9664>.

Nauczyciel opowiada, np.: *Bracia Słowianie wyruszyli w drogę. Lech wsiadł na konia i Czech wsiadł na konia. Czech musiał zejść z konia, bo zapomniał, że obiecał Rusowi, że zabierze w drogę nóż, który podarował mu Lech. Rus radośnie wskoczył na swojego rumaka i bracia Słowianie wyruszyli w drogę. Długo jechali przez gęste lasy i przeprawiali się przez rzeki. Zmęczony Rus usnął i o mało nie spadł z konia. Lech i Czech widząc to zatrzymali się. Tu odpocznijemy – powiedział Lech, więc Czech i Rus zgodnie zeskoczyli z koni. Lech i Rus mieli spać, a Czech miał czuwać, by nic złego nie przytrafiło się braciom. Lech – spał, Rus – spał, Czech – czuwał, a potem Czech – spał... Kiedy bracia Słowianie wyspali się, przeciągnęli się, zaczęli ziewać. Ziewali Lech i Czech. Ziewali Czech i Rus. Ziewali Lech i Rus, najdłużej ziewał Czech...*

Opowiadanie z pauzą na odwzorowanie ruchem tekstu: np.: *Bracia Słowianie wyruszyli w drogę (pauza). Lech wsiadł na konia (pauza) i Czech wsiadł na konia (pauza). Czech musiał zejść z konia, (pauza) bo zapomniał, że obiecał Rusowi (pauza), że zabierze w drogę nóż, który podarował mu Lech (pauza). Rus radośnie wskoczył na swojego rumaka (pauza) i bracia Słowianie (pauza) wyruszyli w drogę. Długo jechali przez gęste lasy i przeprawiali się przez rzeki (pauza). Zmęczony Rus usnął i o mało nie spadł z konia (pauza). Lech i Czech widząc to (pauza) zatrzymali się. Tu odpocznijemy – powiedział Lech (pauza), więc Czech (pauza) i Rus (pauza) zgodnie zeskoczyli z koni. Lech i Rus mieli spać (pauza), a Czech (pauza) miał czuwać, by nic złego nie przytrafiło się braciom. Lech – spał (pauza), Rus – spał (pauza); Czech – czuwał (pauza); a potem Czech – spał (pauza)... Kiedy bracia Słowianie wyspali się, przeciągnęli się, zaczęli ziewać (pauza). Ziewali Lech i Czech (pauza). Ziewali Czech i Rus (pauza). Ziewali Lech i Rus (pauza), najdłużej ziewał Czech...*³

- **Karty pracy:**

- **kolorowanie godła Polski** – ćwiczenia manualne ręki – nauczyciel demonstruje godło Polski, wspólnie z uczniami opisuje jego wygląd, nazywa kolory i zachęca dzieci do pokolorowania godła – przedszkole;
- **zwierzę w herbie** – nauczyciel samodzielnie rysuje kontur herbu (dla wszystkich dzieci), uczniowie wyklejają (rysują) wybrane zwierzęta na papierowej tarczy i przygotowują swój herb – znak rozpoznawczy, wyróżniający je od innych. Uzasadniają, dlaczego w ich herbie znajduje się właśnie to zwierzę – przedszkole / SP.
- **Łamigłówka** – *Polska, moja ojczyzna*⁴ – zadaniem uczniów jest przeprowadzenie Maćka przez labirynt tak, aby odwiedził wszystkie największe miasta Polski. Nazwy miast uczniowie poznają dzięki zamieszczonej legendzie – SP.
- **Dokończ zdania** – uczniowie SP wpisują odpowiedzi samodzielnie, młodsze dzieci (przedszkole) pracują z nauczycielem, który czyta zdania, a uczniowie je dokończają:
 - Pierwszą stolicą Polski było
 - Nazwa stolicy pochodziła od wyrazu
 - Drugą stolicą Polski był... .
 - Teraz stolicą Polski jest

- **Hymn narodowy** – nauczyciel odtwarza hymn narodowy (zwrócenie uwagi na odpowiednią postawę podczas słuchania / śpiewania hymnu narodowego)⁵.

- **Ewaluacja** – *Klaskometr: Brawo!!!* – nauczyciel prosi, aby dzieci klaskały; im silniejsze natężenie hałasu, tym bardziej podobały się zajęcia.

- **Na zakończenie** – rozstanie wierszykiem (twórczość własna):

Kiedy się Lech z Czechem i Rusem rozstaje, to „do widzenia” mówią sobie nawzajem.

³ *Włącz Polskę*. Pobrane 22 marca 2019 z: <http://włączpolske.pl/włączpolske.pl>.

⁴ *SuperKid.pl*. Pobrane 22 marca 2019 z: <https://www.superkid.pl>.

⁵ [Official] *Hymn Polski / Mazurek Dąbrowskiego (męski)*. Pobrane 22 marca 2019 z: https://www.youtube.com/watch?v=_5VZNXrywoo.

MATERIAŁY

SYLWIA PUCHAŁA, ALEKSANDRA ROSIKOŃ, ANNA PAWŁOWSKA

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Tychach

POWSTANIA ŚLĄSKIE

QUIZ WIEDZY DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

ZADANIE 1: ZAKREŚL PRAWIDŁOWĄ ODPOWIEDŹ.

- Granica dzieląca Górny Śląsk na część niemiecką i polską, uwzględniająca wynik plebiscytu, to:
 - tzw. linia Korfantego;
 - Linia Maginota;
 - Linia Mołotowa.
- Pierwszym wojewodą śląskim był:
 - Józef Piłsudski;
 - Wojciech Korfanty;
 - Józef Rymer.
- Postaniom śląskim poświęcony jest jeden z filmów Kazimierza Kutza:
 - Perła w koronie*;
 - Sól ziemi czarnej*;
 - Paciorki jednego różańca*.
- Pomnik Powstańców Śląskich – popularnie nazywany „Skrzydłami”, znajduje się:
 - w Mysłowicach;
 - w Katowicach;
 - na Górze Św. Anny.
- Która z powieści Gustawa Morcinka rozgrywa się na Górnym Śląsku w środowisku górników, ukazując zmagania Ślązaków przed I wojną światową i powstania śląskie?:
 - Łysek z pokładu Idy*;
 - Wyrębany chodnik*;
 - Ondraszek*.
- W którym mieście znajdowała się siedziba Polskiego Komisariatu Plebiscytowego?:
 - Bytomiu;
 - Gliwicach;
 - Zabrze.

Odpowiedzi: 1a, 2c, 3b, 4b, 5b, 6a.

ZADANIE 2: UZUPEŁNIJ ZDANIE.

Głównym celem powstań śląskich było wyzwolenie spod panowania i zjednoczenie go z powstałym w roku niepodległym państwem polskim.

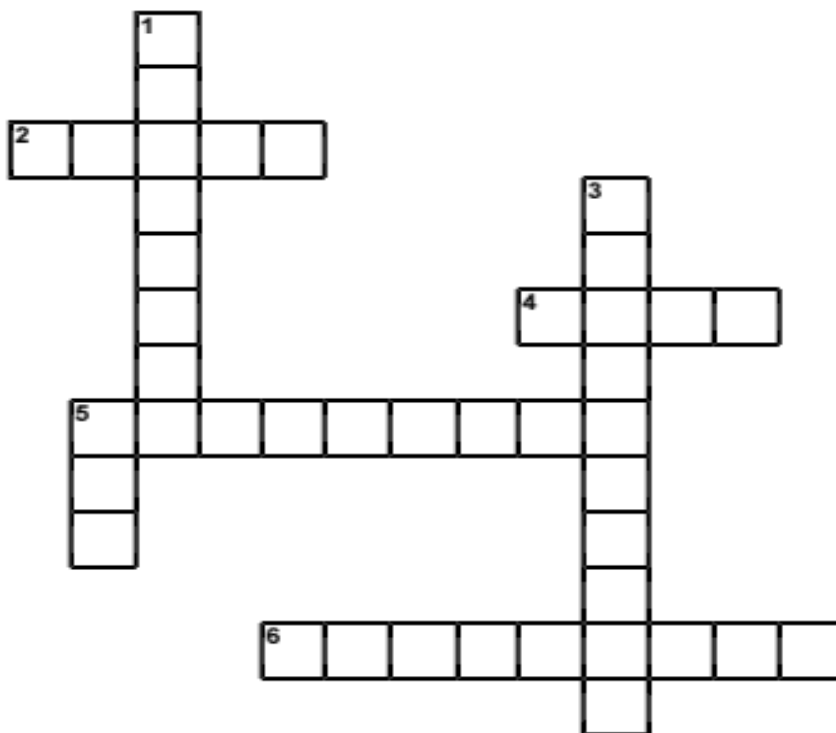
Odpowiedzi: Górnego Śląska, Niemiec, 1918.

ZADANIE 3: POŁĄCZ DATY Z WYDARZENIAMI.

1. Bitwa o Górę Św. Anny;	a. 20 marca 1921 r.
2. III powstanie śląskie;	b. 2/3 maja – 5 lipca 1921 r.
3. Plebiscyt na Górnym Śląsku.	c. 21-26 maja 1921 r.

Odpowiedzi: 1c, 2b, 3a.

ZADANIE 4: UZUPEŁNIJ KRZYŻÓWKĘ.

Poziomo:

2. Jak wabił się wilczur, z którym Wojciech Korfanty nie rozstawał się na czas plebiscytu? (**MORIC**)
4. Ile było powstań śląskich w latach 1919-1921? (**TRZY**)
5. Jak nazywa się miasto, w którym wybuchło I powstanie śląskie? (**MYSŁOWICE**)
6. Jak nazywały się paramilitarne niemieckie jednostki ochotnicze walczące z polskimi powstańcami? (**FREIKORPS**)

Pionowo:

1. Jak nazywał się dyktator III powstania śląskiego? (**KORFANTY**)
3. Jak nazywał się przywódca I powstania śląskiego? (**ZGRZEBNIOK**)
5. Miesiąc, w którym toczyła się bitwa o Górę św. Anny? (**MAJ**)

ZADANIE 5: ZNAJDŹ NA MAPIE.

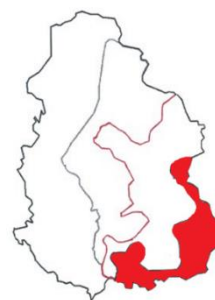
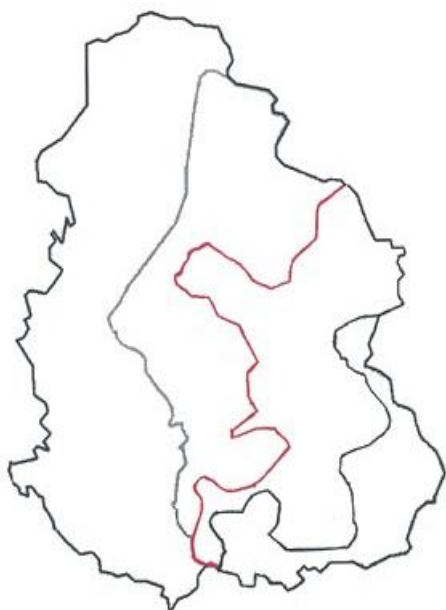
a) Mapa podziału administracyjnego Polski.

Zakreśl województwo śląskie.

b) Mapa obszarów konfliktów zbrojnych podczas trzech powstań śląskich.

Zakreśl obszar I powstania śląskiego.

c) Mapa, na której zaznaczono bitwy powstań śląskich.

Przy każdej nazwie bitwy wpisz właściwą literę od A do C.

- Bitwa w rejonie Góry Św. Anny (21-26 maja 1921 roku).
- Bitwa pod Kędzierzynem Koźłem (6-10 maja 1921 roku), zwana cudem nad Odrą.
- Bitwa nad Olzą (23 maja 1921 roku).

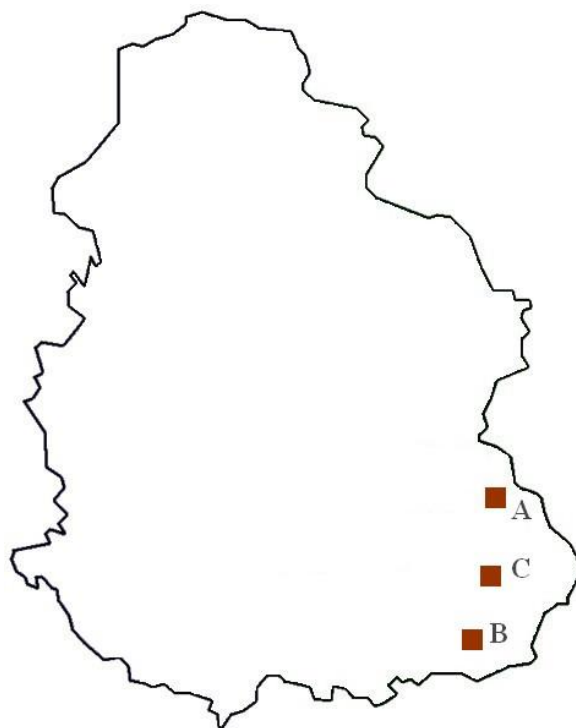

Odpowiedzi: A – bitwa w rejonie Góry Św. Anny, B – bitwa pod Kędzierzynem Koźłem, C – bitwa nad Olzą.

d) Mapa, na której zaznaczono miasta przyłączone do Polski po plebiscycie.

Przy nazwach miast wpisz właściwą literę od A do C.

- Katowice
- Pszczyna
- Tychy

Odpowiedzi: A – Katowice, C – Tychy, B – Pszczyna.

MATERIAŁY

BARBARA MICHAŁEK

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

GUSTAW HERLING-GRUDZIŃSKI W ZBIORACH PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. J. LOMPY W KATOWICACH BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

Urodził się 20 maja 1919 roku w Kielcach jako Gecel (vel Gustaw) Herling (vel Grudziński). Tam uczęszczał do Gimnazjum im. M. Reja (obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego w Kielcach). Następnie przez dwa lata – do wybuchu II wojny światowej – studiował literaturę polską w Uniwersytecie Warszawskim. W październiku 1939 roku wraz z kolegami założył podziemną organizację Polska Ludowa Akcja Niepodległościowa „PLAN”. W 1940 roku został aresztowany przez NKWD za próbę przekroczenia granicy radziecko-litewskiej i skazany na pięć lat ciężkiej pracy pod zarzutem szpiegostwa. Przez dwa lata był więziony w Witebsku oraz dwóch obozach pracy – Jarcewie i Kargopolu. Został zwolniony w 1942 roku na mocy układu Sikorski-Majski (z 30 lipca 1941). Wstąpił do II Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa. Walczył w Afryce Północnej i we Włoszech. Za udział w bitwie o Monte Cassino został odznaczony krzyżem *Virtuti Militari*. Po wojnie został emigrantem politycznym. Mieszkał najpierw we Włoszech, potem w Londynie i wreszcie w Neapolu. Był współzałożycielem i redaktorem „Kultury” i członkiem Instytutu Literackiego. Współpracował z Radiem Wolna Europa w Monachium, Komitetem Obrony Robotników i Polskim Porozumieniem Niepodległościowym w kraju. W III RP działał w Ruchu Stu. Zmarł 4 lipca 2000 roku w Neapolu i tam został pochowany.

Książki

1. Herling-Grudziński Gustaw, *Najkrótszy przewodnik po sobie samym*, oprac. i przygotowanie tekstu do druku Włodzimierz Bolecki, [wyd. 1 dodruk 4], Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000. ISBN 8308030394.
2. Kudelski Zdzisław, *Pielgrzym Świętokrzyski. Szkice o Herlingu-Grudzińskim*, Lublin: Fis, [1991?].
3. Sawicka Elżbieta, *Widok z wieży. Rozmowy z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Most, 1997. ISBN 8385611428.

Artykuły z czasopism

1. Bielecki Marian, *Dlaczego Gustaw Herling-Grudziński bał się spotkać z Witoldem Gombrowiczem*, „Teksty Drugie” 2008, nr 3, s. 88-110.
2. Bieńkowska Ewa, *Lekcja wygnania: Miłosz, Herling-Grudziński*, „Zeszyty Literackie” 1999, nr 3, s. 99-105.
3. Dierick J., *Gustaw Herling-Grudziński w RWE*, „Kresy” 1993, nr 14, s. 134-136.
4. Gołębiowska Maria, *Gustawa Herlinga-Grudzińskiego spotkania z prywatną ojczyzną*, „Polonistyka” 1998, nr 5, s. 269-271.
5. Herling-Grudziński Gustaw, *Na ziemi kieleckiej – po latach*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 102-104.
6. Herling-Grudziński Gustaw, *Nekrologi filozofów*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Teksty Drugie” 1996, nr 6, s. 132-154.
7. Herling-Grudziński Gustaw, *O Polsce, o polityce, o Papieżu i o Rosji. Ostatnia rozmowa*, rozm. przepr. Cezary Gawryś [i in.], „Więź” 2000, nr 10, s. 25-39.
8. Herling-Grudziński Gustaw, *„...Stałem się pisarzem polskim zamieszkałym w Neapolu”*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 67-71.
9. Kaniewska B., *Poznański przystanek Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 120.
10. Karpiński Wojciech, *G. H. G. - droga i dom*, „Zeszyty Literackie” z. 105 (2009), s. 123-127.
11. Karpiński Wojciech, *Spotkania z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim*, „Zeszyty Literackie” z. 107 (2009), s. 51-57.
12. Klatka Urszula, *Zwizki Wiktora Weintrauba z „Kulturą” w czasach rzymskich (1946-1947) w świetle jego korespondencji z Jerzym Giedroyciem i Gustawem Herlingiem-Grudzińskim*, „Ruch Literacki” 2008, nr 1, s. 101-111.
13. Paclawski J., *Gustaw Herling-Grudziński w Kielcach*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 122-124.
14. Paszek Jerzy, *Miejsce Herlinga (1919-2000)*, „Śląsk” 2000, nr 8, s. 9.
15. Warchala Krystyna, *Gustaw Herling-Grudziński – pisarz, ludzie, epoka. Scenariusz zajęć z języka polskiego dla uczniów klas IV szkoły średniej w bibliotece szkolnej (z wykorzystaniem multimedialnych)*, „Biblioteka w Szkole” 2001, nr 10, s. 11.
16. Wołk Marcin, *Peerel, kraj, Polska. W oczach Konwickiego, Brandysa i Herlinga-Grudzińskiego*, „Znak” 2000, nr 7, s. 53-70.

TWÓRCZOŚĆ

Książki

1. Bieńkowska Ewa, *Pisarz i los. O twórczości Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Warszawa: Fundacja Zeszytów Literackich, 2002. ISBN 8391797910.
2. Bolecki Włodzimierz, *Ciemny Staw. Trzy szkice do portretu Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Warszawa: Plejada, 1991.
3. Furnal Irena (red.), *O Gustawie Herlingu-Grudzińskim. Materiały z sesji*. [T.] 2, Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego. Instytut Filologii Polskiej, 1995.
4. Marciszuk Teresa (red.), *Rytmy prozy czyli jak czytać polską prozę współczesną*, Warszawa: Stentor, 2000. ISBN 8386018704.
5. Ostaszewska Danuta, Wilkoń Aleksander (red.), *Język artystyczny*. T. 11, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2001.
6. Przybylski Ryszard K., *Być i pisać. O prozie Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Poznań: a5, 1991. ISBN 8390003619.
7. Tomaszewski Feliks, *Światy Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Opowiadania*, Gdańsk: Wydawnictwo M. Rożak, 1994. ISBN 838586413X.
8. Wysłouch Seweryna, Przybylski Ryszard K. (red.), *Etos i artyzm. Rzecz o Herlingu-Grudzińskim*, Poznań: a5, 1991. ISBN 8390003627.

Artykuły z czasopism

1. Borkowska Grażyna, *Gustaw Herling-Grudziński. Korzenie twórczości*, w: Brodzka Alina, Burska Lidia (red.), *Sporne postaci polskiej literatury współczesnej. Kontynuacje*, Warszawa: Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, 1996, s. 115-130.
2. Burek Tomasz, *Gustaw Herling-Grudziński i Stefan Żółkiewski. Zestawienie i przeciwstawienie*, „Arcana” 2003, nr 2, s. 144-158.
3. Dębska-Kossakowska Aleksandra, *Herling-Grudziński i dzieła sztuki*, „Przegląd Humanistyczny” 2007, nr 5, s. 23-41.
4. Dębska-Kossakowska Aleksandra, *Herling-Grudziński i neoawangarda*, „Przegląd Humanistyczny” 2008, nr 4, s. 17-27.
5. Dębska-Kossakowska Aleksandra, *Paryż Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Przegląd Humanistyczny” 2012, nr 6, s. 51-59.
6. Fitas Adam, *Nieznana rozprawa Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Pamiętnik Literacki” 2003, nr 3, s. 167-192.
7. Herling-Grudziński Gustaw, *Egzorcyzmy i zło*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki. „Odra” 1997, nr 5, s. 33-37.
8. Herling-Grudziński Gustaw, *Nie wieszajcie strzelby na ścianie*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Dialog” 2000, nr 6, s. 146-157.
9. Herling-Grudziński Gustaw, *Zło nie umarło*, rozm. przepr. Gabriela Łęcka, „Śląsk” 2000, nr 9, s. 20-21.
10. Kaliszewski Wojciech, *Herling-Grudziński – obecność antymanichejczyka*, „Więź” 1997, nr 11, s. 73-81.
11. Kudelska Dorota, *Herling-Grudziński a sztuka*, „Kresy” nr 14 (1993), s. 140-148.
12. Morawiec Elżbieta, *Gustaw Herling-Grudziński – pod słońcem samotności*, „Arcana” 2000, nr 4, s. 119-124.
13. Orski Mieczysław, *Unde malum?*, „Przegląd Powszechny” 2007, nr 4, s. 138-140.
14. Pieczonka Ewa, *Jestem głębokim cieniem; przestańcie mnie męczyć*, „Polonistyka” 1999, nr 9, s. 551-553.
15. Pietrzak Anna, *Sztuka patrzenia – wybrane teksty o malarstwie w twórczości Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Przegląd Powszechny” 2001, nr 2, s. 211-217.
16. Pomian Krzysztof, *Herling-Grudziński i powojenna literatura polska*, rozm. przepr. Zdzisław Kudelski, „Kresy” 1994, nr 3, s. 35-43.
17. Przebinda Grzegorz, *Herling, Hercen, Szestow...*, „Znak” 1997, nr 8, s. 84-90.
18. Rembowska-Płuciennik Magdalena, *Malarska poetyka niewidzialnego*, „Teksty Drugie” 2005, nr 6, s. 95-100.
19. Sokół Lech, *Herlinga-Grudzińskiego opowieść teatralna. Uwagi stojącego z boku*, „Dialog” 2000, nr 6, s. 158-164.
20. Wyśtouch Seweryna, *Twarze Herlinga*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 72-76.
21. Żrebiec Zbigniew, *Spór o „Zniewolony umysł”. Polemika Gustawa Herlinga-Grudzińskiego z Czesławem Miłoszem*, „Ruch Literacki” 2000, nr 5, s. 563-582.

WYBRANE UTWORY

W tej części zebrano łącznie książki i czasopisma.

„Dziennik pisany nocą”

Rozmawia się w dzienniku z sobą samym, ze światem, z innymi, z Bogiem (od różnic w nacisku zależą rozmaite dzienniki). I tworzy się często rozmówców, jak tworzy się w rozmowach z nimi samego siebie. (G. Herling-Grudziński, *Dziennik pisany nocą*, 14 listopada 1985).

1. Adamczyk Kazimierz, *Dziennik jako wyzwanie. Lechoń, Gombrowicz, Herling-Grudziński*, Kraków: Parol, 1994. ISBN 8385331646.
1. Adamczyk Kazimierz, *O wiarygodności dziennikowej formy przekazu. (Lechoń, Gombrowicz, Herling-Grudziński)*, „Ruch Literacki” 1989, z. 1, s. 35-48.
2. Gładysz Justyna, *Dziennik pisany nocą jako dziennik pisarza*, „Ruch Literacki” 1999, z. 6, s. 663-678.
3. Jaskółtowa Ewa, Opacka Anna, *Literatura faktu i diarystyka współczesna, na przykładzie fragmentów „Dziennika pisanego nocą” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: tychże: *Prądy i konwencje w prozie*, Kraków: Od nowa, 1995, s. 115-126.

4. Kłak Czesław, *W stronę eseju. „O Dzienniku pisany nocą” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Ojczyzna-Polszczyzna” 1993, nr 4, s. 61-64.
5. Kowalczyk M.J., *Dziennik pisany nocą Gustawa Herlinga-Grudzińskiego – próba interpretacji w klasach maturalnych*, „Język Polski w Szkole Średniej” 1990/1991, nr 3, s. 28-36.
6. Spytek Patrycja, *Gustaw Herling-Grudziński o pisarzach rosyjskich doby totalitaryzmu. (Dziennik pisany nocą)*, „Przegląd Humanistyczny” 2008, nr 4, s. 29-37.

„Inny świat. Zapiski sowieckie”

Za kogo się tak modlisz? – zapytałem go kiedyś, nie mogąc usnąć.

Za wszystkich ludzi – odpowiedział spokojnie.

Za tych, co nas tu trzymają, też?

Nie – odparł po namyśle – to nie są ludzie. (G. Herling-Grudziński, *Inny świat. Zapiski sowieckie*).

Wspomnienia z gułagu w Jarcewie pod Archangielskiem w latach 1940-1942, pisane w latach 1949-1950, opublikowane najpierw w przekładzie angielskim (*A World Apart. A Memoir of the Gulag*, 1951), później po raz pierwszy po polsku w Londynie (1953), a wreszcie w Polsce (1988).

1. Bieńkowska Ewa, *Inny świat. Opowieść wychowawcza*, „Zeszyty Literackie” z. 108 (2009), s. 175-185.
2. Błoński Jan, *Borowski i Herling. Paralela*, w: Nycz Ryszard, Jarzębski Jerzy (red.), *Lektury polonistyczne. Literatura współczesna*. T. 1, Kraków: Universitas, 1997, s. 5-14.
3. Bolecki Włodzimierz, *Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994. ISBN 8302053686.
4. Bolecki Włodzimierz, *Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, wyd. 2 zm., Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1997. ISBN 8302064343.
5. Buryła Sławomir, *Herlinga-Grudzińskiego spór z Borowskim wokół koncepcji rzeczywistości koncentracyjnej*, „Ruch Literacki” 1998, z. 1, s. 65-81.
6. Dąbrowski Mieczysław, *Morfologia łagrów*, w: tegoż: *Literatura polska 1945-1995. Główne zjawiska*, Warszawa: Trio, Pułtusk: Wyższa Szkoła Humanistyczna, 1997, s. 211-221.
7. Drawicz Andrzej, *Ten sam, chociaż inny świat. Gustaw Herling-Grudziński a Rosja i Związek Sowiecki*, „Kresy” 1993, nr 14, s. 137-140.
8. Firut Maria, *Cierpienie w „Dziadach” i „Innym świecie”*, „Polonistyka” 1998, nr 7, s. 459-463.
9. Francuz Aleksandra, *Rozdmuchać w stygnącym popiele własnego życia wysoki płomień. Dojrzewanie w łagrze*, „Język Polski w Liceum” 2015/2016, nr 2, s. 82-93.
10. Herling Marta, *Kamienna tablica w gułagu*, tłum. Halina Kralowa, „Zeszyty Literackie” Z. 112 (2010), s. 140-150.
11. Juszczyk Andrzej, *Inny świat (zapiski sowieckie) Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Człowiek na nieludzkiej ziemi*, w: Kuziak Michał (oprac.), *Lektury bez tajemnic*. [Cz.] 2, *Literatura współczesna*, Kraków: Znak, 1999, s. 111-121.
12. Kajtoch Wojciech, *Łagry i łagry. Problematyka obozowa w IV klasie LO. (Tadeusz Borowski, Gustaw Herling-Grudziński, Aleksander Sołżenicyn)*, Kraków: TEXT, 1994. ISBN 8386050039.
13. Kosakowska Iga (oprac.), *Gustaw Herling-Grudziński – Inny świat. Streszczenie, omówienie, cytaty*, Białystok: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1998. ISBN 8387121118.
14. Kowalczyk Andrzej Stanisław, *Dni naszej śmierci. O „Innym świecie” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Polonistyka” 1991, nr 2, s. 78-85.
15. Lementowicz Urszula (oprac.), *Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Lublin: Biblioteka Wysyłkowa, 2002. ISBN 8386581999.
16. Lementowicz Urszula (oprac.), *Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, Lublin: Biblioteka Wysyłkowa, 2011. ISBN 9788386581993.
17. Maciąg Włodzimierz, *Świat opanowany przez zło – jako źródło inicjacji. Rezerwy duchowe młodego pokolenia*, w: tegoż: *Nasz wiek XX. Przewodnie idee literatury polskiej 1918-1980*, Wrocław, Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1992, s. 180-232.
18. Marzec Anna, *Gustaw Herling-Grudziński – naoczny świadek i refleksyjny badacz łagrów w Innym świecie*, w: Żbikowski Piotr (red.), *Wśród starych i nowych lektur szkolnych. Zbiór analiz i interpretacji*, Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1994, s. 339-359.

19. Marzec Anna, *Książka o ludzkim cierpieniu. (Gustaw Herling-Grudziński „Inny świat”)*, w: tejsze: *Od Schulza do Myśliwskiego. Interpretacje współczesnej prozy polskiej. Sugestie metodyczne dla nauczycieli*, Kraków: Impuls, Text, 1998, s. 55-67.
20. Marzec Anna, *Wstrząsająca wizja ładu w Innym świecie Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Język Polski w Szkole Średniej” 1990/91, z. 2, s. 52-61.
21. Orłowski Jan, *Gustawa Herlinga-Grudzińskiego „droga do Rosji” i dialog z „inną Rosją”*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 77-83.
22. Pajkowska Magdalena, *Na granicy Innego świata*, „W Drodze” 2015, nr 7, s. 98-107.
23. Stabro Stanisław, *Gustaw Herling-Grudziński – Inny świat. Fenomenologia cierpienia*, w: Nycz Ryszard, Jarzębski Jerzy (red.), *Lektury polonistyczne. Literatura współczesna. T. 1*, Kraków: Universitas, 1997, s. 15-32.
24. Stabro Stanisław, *Gustaw Herling-Grudziński – Inny świat. Fenomenologia cierpienia*, w: tegoż: *Od Emila Zegadłowicza do Andrzeja Bobkowskiego. O prozie polskiej XX wieku*, Kraków: Universitas, 2002, s. 289-312.
25. Sucharski Tadeusz, *Z Dostojewskim w Martwym Domu*, „Pamiętnik Literacki” 1998, nr 3, s. 65-83.
26. Śliwiński Piotr, *Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: Chrzastowska Bożena (red.), *Literatura współczesna „źle obecna” w szkole. Antologia tekstów literackich i pomocniczych dla klas maturalnych*, Wrocław, Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1990, s. 310-312.
27. Śliwiński Piotr, *Obozy i wartości. O Innym świecie G. Herlinga-Grudzińskiego*, w: Patrzalek Tadeusz (red.), *Glosariusz od Młodej Polski do współczesności. Materiały do kształcenia literackiego w szkole średniej*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1991, s. 179-184.
28. Święch Jerzy, *Literatura cierpienia i cierpienia literatury*, w: Święch Jerzy (red.), *Świadectwa i powroty niehumanistycznego czasu. Materiały konferencji naukowej poświęconej martyrologii lat II wojny światowej w literaturze*, Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 1990, s. 79-103.
29. Trojanowska Joanna, *Będzie trwał mój głęboki cień. Refleksje o duszy w twórczości Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Język Polski w Liceum” 2005/2006, nr 4, s. 15-23.
30. Żywiołek Artur, *Literatura wobec doświadczeń wojennych. Tadeusz Borowski, Gustaw Herling-Grudziński*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2009, nr 4, s. 16-24.

Opowiadania (ogólnie)

1. Drewnowski Tadeusz, *W stronę egzystencjalną*, w: tegoż: *Próba scalenia. Obiegi – wzorce – style. Literatura polska 1944-1989*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1997, s. 236-254.
2. Herling-Grudziński Gustaw, *Jak powstają opowiadania*, „Kresy” 2000, nr 1, s. 50-65.
3. Morawiec Arkadiusz, *Przekraczanie rzeczywistości. Gustaw Herling-Grudziński, „Gorący oddech pustyni”*, „Znak” 1998, nr 12 s. 136-141.
4. Rembowska Magdalena, *Związki międzytekstowe w opowiadaniach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. (Rekonesans)*, „Ruch Literacki” 2000, z. 6, s. 661-680.

„Błogosławiona, święta”

Marianna – młoda Polka z Podkarpacia – w wyniku życiowych powikłań zamieszkała we włoskiej Macerze. Mieszkańcy niedużej miejscowości znali historię jej traumatycznych przeżyć podczas wojny w Jugosławii, gdzie doświadczyła okrucieństwa i przemocy. Wyrwana z piekła, wysłana pod niebo Italii, trafiła wreszcie w otoczenie ludzi darzących ją szczególnym szacunkiem. Ale przeszłość miała swoje konsekwencje także tutaj. I właśnie we włoskim miasteczku dokonał się ostatni akt jej osobistego dramatu.

1. Czajkowski Krzysztof, *Błogosławiona, święta Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w świetle kerygmatu. Interpretacyjna glosa*, „Roczniki Humanistyczne” t. 63, z. 1: Literatura polska (2015), s. 157-169.

„Cud”

Historia cudu świętego Januarego, który powtarzał się w Neapolu wielokrotnie. Rok 1647. Mieszkańcy miasta byli udręczeni wciąż nowymi podatkami nakładanymi na nich przez hiszpańskich władców (okupantów). Masaniello – młody rybak – otwarcie sprzeciwił się królowi. Najpierw znieważył jego godło, a później wezwał

do rewolucji. Następowła eskalacja żądań, na które monarcha wreszcie się zgodził. Wtedy lud opuścił swego przywódcę. Bunt się wypalił. Masaniello został oskarżony i zamordowany, a władca nie dotrzymał obietnic. Wówczas zmienny tłum postanowił jednak uczcić swego dawnego przywódcę... Zbyt późno.

1. Przybylska Agata, *Legenda o świętym Januarym i historia Masaniella w opowiadaniu Gustawa Herlinga-Grudzińskiego „Cud”*. Wobec włoskich źródeł, „Ruch Literacki” 2007, nr 6, s. 547-563.
2. Wichary Gertruda, *Między cudem i wulkanem. Prolegomena do lekcji czytania dwu opowiadań Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 95-101.

„Drugie Przyjście”; „Jubileusz, Rok Święty”; „Pożar w Kaplicy Sykstyńskiej A.D. 1998”

*Twórczość Herlinga-Grudzińskiego jest świadectwem tragicznych doświadczeń Europy, spowodowanych wojną i obozami, świadectwem panoszenia się zła w historii oraz w życiu pojedynczego człowieka. Jednak w „okruczach” XX wieku. Grudziński potrafi dostrzec chrześcijański sens, gdyż, według jego słów, świat po wojnie „zbliżył się do Boga cierpiącego”. Publicystyka pisarza prawie w całości składa się z pesymistycznych prognoz, a w prozie artystycznej wyróżniają się antyutopijne opowiadania, na przykład polityczna alegoria (...) czy religijno-filozoficzna parabola (...). Pesymistyczny i antyutopijny światopogląd niezmiennie dominuje w całej pięćdziesięcioletniej twórczości pisarza (...). Krystalicznie twarde „ja”, etyczny kodeks dochowania wierności przekonaniom dają, zdaniem pisarza, szansę samoocalenia w chaosie historii. (L. Malcew, *Apokaliptyczny tryptyk Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*).*

Trzy opowiadania o katastroficznej tematyce, zwane „tryptykiem apokaliptycznym”, łączące fikcję i autentyzm, wiedzę z legend i kronik, z własną refleksją nad ludźmi – ofiarami historii.

1. Bolewski Jacek, *Boże Ciało w światłocieniu...*, „Przegląd Powszechny” 1999, nr 6, s. 341-351.
2. Borzęcki Radosław, *Czarny dyptyk. O dwóch opowiadaniach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: Chomiuk, Aleksandra (red.), *W poszukiwaniu nowego kanonu. Interpretacje współczesnej prozy i dramatu*, Goleiszów: Publisher-Innowacje, 2003, s. 46-59.
3. Chrzastowska Bożena, *Paradoksy obecności „Biblii” w literaturze współczesnej*, „Przegląd Powszechny” 1991, nr 4, s. 72-91.
4. Chrzastowska Bożena, *Wieża i Drugie Przyjście Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: Chrzastowska Bożena (oprac.), *Literatura współczesna „źle obecna” w szkole. Antologia tekstów literackich i pomocniczych dla klas maturalnych*, Wrocław, Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1990, s. 307-309.
5. Herling-Grudziński Gustaw, *Jubileusz, Rok Święty*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Więź” 2000, nr 6, s. 36-49.
6. Herling-Grudziński Gustaw, *Pożar w Kaplicy Sykstyńskiej*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Znak” 1997, nr 2, s. 96-101.
7. Klimanowska Dorota, *Przypowieść o kondycji człowieka. „Drugie przyjście” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Więź” 1999, nr 1, s. 22-34.
8. Malcew Leonid, *Apokaliptyczny tryptyk Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, tł. z ros. Jolanta Aulak, „Przegląd Humanistyczny” 2003, nr 2, s. 75-83.
9. Pietruszka Ewa, *Czemu służy przywołanie Apokalipsy w opowiadaniu Gustawa Herlinga-Grudzińskiego Pożar w Kaplicy Sykstyńskiej A.D. 1998?*, „Warsztaty Polonistyczne” 1997, nr 2, s. 23-27.
10. Tomaszewski Feliks, *Między wiarą a rozumem. („Drugie Przyjście” G. Herlinga-Grudzińskiego)*, „Twórczość” 1997, nr 12, s. 52-74.

„Gasnący Antychryst”

*Fabula (...) zakreślona została przez dwa bliżej umiejscowione w czasie wydarzenia. Jej początek wyznacza dzień 5 kwietnia 1888 roku, moment przybycia filozofa do Turynu, zamyka zaś wspomnienie jego śmierci w sierpniu 1900. Tematem utworu są szaleństwo i śmierć Nietzschego, konfrontowane z obsesyjnie przeżywaną przez niego nienawiścią do chrześcijaństwa, kumulującą w napisanym u progu choroby „ekspresywnym” ANTYCHRYŚCIE. (A. Morawiec, *Przypowieść o sensie ludzkiego cierpienia...*).*

1. Borzęcki Radosław, *Czarny dyptyk. O dwóch opowiadaniach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: Chomiuk, Aleksandra (red.), *W poszukiwaniu nowego kanonu. Interpretacje współczesnej prozy i dramatu*, Goleśzów: Publisher-Innowacje, 2003, s. 46-59.
2. Morawiec Arkadiusz, *Przypowieść o sensie ludzkiego cierpienia. (Interpretacja opowiadania „Gasnący Antychryst” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego)*, „Ruch Literacki” 1999, z. 5, s. 581-588.

„Most. Z kroniki naszego miasta”

Historia neapolitańskiego mostu Ponte della Sanita, misternie upozowana na autentyk. Jednocześnie wielka metafora na temat tego, co – jak most – jednocześnie łączy i dzieli.

1. Borzęcki Radosław, *Historia neapolitańskiego mostu. („Most” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego)*, „Akcent” 1997, nr 1, s. 77-84.
2. Ferenc Paweł, *Most – droga czy przeznaczenie*, „Więź” 1997, nr 11, s. 82-95.

„Ofiarowanie”

Niespokojna noc starotestamentowego Abrahama i jego czterodniowa podróż – wraz z synem, Izaakiem – do krainy Moria, gdzie chłopiec miał zostać ofiarowany Bogu. Wbrew biblijnemu opisowi, na szczycie góry nóż wypadł z ręki Abrahama – wprost do jaskini jadowitych węży...

1. Węglewska Paulina, *Człowiek wobec próby wiary. Gustaw Herling-Grudziński „Ofiarowanie”*, „Polonistyka” 2009, nr 5, s. 47-51.

„Podróż do Burmy”

Relacja z pobytu na Dalekim Wschodzie, gdzie pisarz przybył z cyklem wykładów na zaproszenie Kongresu Wolności Kultury w Paryżu (1952).

1. Panas Paweł, *Między literaturą faktu a literaturą dokumentu osobistego. Uwagi o strukturze „Podróży do Burmy” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Roczniki Humanistyczne” t. 57, z. 1: Literatura Polska (2009), s. 145-154.

„Podzwonne dla dzwonnika”

Tytułowy bohater to dzwonnik z kościoła św. Klary w Neapolu. Opowiadanie napisane u schyłku życia autora, nieoczekiwanie idealnie korespondujące z uniwersalną tematyką przemijania i odchodzenia.

1. Bolecki Włodzimierz, *Aż do końca świata. (O „Podzwonnym dla dzwonnika” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego)*, „Znak” 2003, nr 12, s. 89-107.

„Prochy”

Dzieje i ruina domu Lorisów. Specyficzne nawiązanie do *Zagłady domu Usherów* Edgara Allana Poe’a.

1. Herling-Grudziński Gustaw, *Niestety, istnieje fatum... O opowiadaniu „Prochy”*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Teatr” 1997, nr 1, s. 49-56.

„Święty Smok”

Wioska San Dragone (Święty Smok) zawdzięczała swą nazwę dziwnej przepaści w ścianie zamkowych lochów. Tym niesamowitym zjawiskiem szczególnie fascynował się Scuro, samotny pasterz. Jego odrębność od całej gromady przejawiała się nie tylko w medytacyjnym nastawieniu, głębokim pragnieniu zbliżenia się do Nieznanego, ale także w niezwykłym przeżyciu, którego doświadczył...

1. Panas Paweł, *O świętym Smoku Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 60, z. 1: Literatura Polska (2012), s. 193-209.

„Wariacje na temat Wielkiej Ucieczki”

Ucieczka Lwa Tołstoja z Jasnej Polany stała się tematem także dla Herlinga-Grudzińskiego. W ten sposób znalazł się w szeregu pisarzy, którzy podjęli to zagadnienie, czyli m.in. Bolesława Leśmiana (*Wielki starzec*), Jarosława Iwaszkiewicza (*Pasje błędmierskie*), Mieczysława Jastruna (*Ucieczka Lwa Tołstoja*), Adolfa Rudnickiego (*Ucieczka z Jasnej Polany*), Leopolda Staffa (*Tołstoj*), Władysława Lecha Terleckiego (*Cień karła, cień olbrzyma*), Zbigniewa Herberta (*Śmierć Lwa*), Tadeusza Różewicza (*Appendix*) i innych.

1. Herling-Grudziński Gustaw, *O wielkiej ucieczce Tołstoja*, rozm. przepr. Włodzimierz Bolecki, „Odra” 2000, nr 6, s. 60-67.
2. Jaworski Maciej, *Ucieczka z Jasnej Polany w literaturze polskiej*, „Pamiętnik Literacki” 2014, nr 1, s. 25-44.

„Wieża”

Rok 1945. Narrator trafił do misji wojskowej w Mediolanie. Stamtąd wybrał się na urlop do Piemontu. W domu, w którym zamieszkał, znalazł manuskrypt opowiadający historię trędowatego, Lebbroso, umieszczonego w Wieży Strachu w Aoście. Historia cierpienia tego samotnika przypominała mu legendę o kamiennym pielgrzymie świętokrzyskim z Kielecczyny. Opowiadanie o misternej, szkatułkowej kompozycji.

1. Budrewicz Zofia, *Opisywanie i refleksja – „Wieża” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w szkole zawodowej*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 89-95.
2. Chrzastowska Bożena, *Dramatyczne pytania Herlinga-Grudzińskiego. (Wieża i inne opowiadania)*, w: Patrzalek Tadeusz (red.), *Glosariusz od Młodej Polski do współczesności. Materiały do kształcenia literackiego w szkole średniej*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1991, s. 370-376.
3. Chrzastowska Bożena, *Paradoksy obecności „Biblij” w literaturze współczesnej*, „Przegląd Powszechny” 1991, nr 4, s. 72-91.
4. Chrzastowska Bożena, *Wieża i Drugie Przyjście Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, w: Chrzastowska Bożena (oprac.), *Literatura współczesna „źle obecna” w szkole. Antologia tekstów literackich i pomocniczych dla klas maturalnych*, Wrocław, Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1990, s. 307-309.
5. Dembińska-Pawelec Joanna, *Szkatułka Herlinga-Grudzińskiego*, „Kresy” 1991, nr 8, s. 157-159.
6. Gronek Barbara, *Tak, piękny jest aromat angielskiej herbaty*, „Polonistyka” 2004, nr 4, s. 26-31.
7. Kowalczyk Małgorzata Jadwiga, *Archetyp ludzkiego losu w opowiadaniu Wieża Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Język Polski w Szkole Średniej” 1991/92, z. 1, s. 53-59.
8. Nawrot Beata, *Tajemnica narracji – narracja Tajemnicy. (O sztuce opowiadania „Wieża” – Gustawa Herlinga-Grudzińskiego)*, w: Budrewicz Tadeusz, Bursztyńska Halina (red.), *List, nowela, opowiadanie. Analizy i interpretacje*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998, s. 92-100.
9. Tomaszewski Feliks, *Gustaw Herling-Grudziński – Wieża*, w: Żbikowski Piotr (red.), *Wśród starych i nowych lektur szkolnych. Zbiór analiz i interpretacji*, Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1994, s. 375-399.
10. Wichary Gertruda, *Między cudem i wulkanem. Prolegomena do lekcji czytania dwu opowiadań Gustawa Herlinga-Grudzińskiego*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 95-101.
11. Ziolo Elżbieta, *Nie bójmy się eksperymentu. „Wieża” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w VIII klasie*, „Polonistyka” 1992, nr 2, s. 84-89.

MATERIAŁY

AGNIESZKA KUBACKA

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Gliwicach

UZALEŻNIENIE DZIECI I MŁODZIEŻY OD SMARTFONÓW – PROFILAKTYKA I TERAPIA ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE ZA LATA 2009-2019

Opracowany wykaz wpisuje się w jeden z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa przyjętych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w roku szkolnym 2019/2020: *Profilaktyka uzależnień w szkołach i placówkach oświatowych.*

WYDAWNICTWA ZWARTE

1. AGRESJA elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży / Jacek Pyżalski. - Kraków : Impuls, 2012. - 317 s. : tab. ; 24 cm. - ISBN 978-83-7587-711-3.
2. CYFROWE dzieci : zjawisko, uwarunkowania, kluczowe problemy / koncepcja Mariusz Z. Jędrzejko, Agnieszka Saracen, Adam Szwedzik ; red. nauk. Sylwester Bębas, Mariusz Z. Jędrzejko, Kaja Kasprzak, Adam Szwedzik, Agnieszka Taper ; [tł. Angelika Konieczna]. - Warszawa ; Milanówek : Aspra-Jr, 2017. - 264 s. : il., fot., wyk. ; 24 cm. - ISBN 978-83-7545-753-7.
3. CYFROWI rodzice : dzieci w sieci : jak być czujnym, a nie przeczulonym / Yalda T. Uhls ; przeł. Irmina Grzegorzówka. - Kraków : IUVI, 2016. - 284 s. : il. ; 21 cm. - ISBN 978-83-7966-020-9.
4. DZIECI ekranu : jak uzależnienie od ekranu przejmuje kontrolę nad naszymi dziećmi i jak wyrwać je z transu / Nicholas Kardaras. - Warszawa : CeDeWu, 2018. - 325, [2] s. ; 24 cm. - ISBN 978-83-8102-133-3.
5. EFEKT wioski : jak kontakty twarzą w twarz mogą uczynić nas zdrowszymi, szczęśliwymi i mądrzejszymi / Susan Pinker ; tł. Magdalena Szymczukiewicz. - Kielce : Charaktery, 2015. - 479 s. : il., fot., wyk. ; 25 cm. - (Psychologia w Działaniu). - ISBN 978-83-64721-73-1.
6. NOWE oblicza uzależnień / pod red. Elżbiety Łuczak. - Olsztyn : Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2009. - 184 s. ; 24 cm. - ISBN 978-83-7299-610-7.
7. PATOLOGIA cyfrowego dzieciństwa i młodości : przyczyny, skutki, zapobieganie w rodzinach i w szkołach / Stanisław Kozak. - Warszawa : Difin, 2014. - 302 s. : rys., tab. ; 24 cm. - (Engram). - ISBN 978-83-7930-463-9.
8. PATOLOGIE w cyberświecie / red. nauk. Sylwester Bębas, Jerzy Plis, Józef Bednarek. - Radom : Wyższa Szkoła Handlowa, 2012. - 495 s. : il. ; 25 cm. - ISBN 978-83-62491-22-3.
9. UZALEŻNIENIA : geneza, terapia, powrót do zdrowia / Bohdan T. Woronowicz. - Poznań ; Warszawa : Media Rodzina : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, 2009. - 628 s., [1] k. tabl. złoż. : il. ; 25 cm + wkładka. - ISBN 978-83-7278-369-1.

10. UZALEŻNIENIA 2.0 : dlaczego tak trudno się oprzeć nowym technologiom / Adam Alter; tł. Aleksander Gomola. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2018. - 366, [1] s. : il., wykr. ; 23 cm. - (#nauka). - ISBN 978-83-233-4476-6.
11. UZALEŻNIENIA behawioralne / Iwona Grzegorzewska, Lidia Cierpiątkowska. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2018. - 465 s. : rys., tab. ; 24 cm. - ISBN 978-83-01-19823-7.
12. UZALEŻNIENIA medialne : uwarunkowania, leczenie, profilaktyka / Agnieszka Ogonowska. - Wyd. 2 poszerzone. - Kraków : Wydawnictwo Edukacyjne, 2018. - 183 s. : il. ; 21 cm. - (Psychologia Stosowana). - ISBN 978-83-65669-38-4.
13. ZAGROŻENIA cyberprzestrzeni i świata wirtualnego / red. nauk. Józef Bednarek, Anna Andrzejewska. - Warszawa : Difin, 2014. - 226 s. ; 24 cm. - ISBN 978-83-7930-228-4.

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

1. ALA ma smartfona / Anna Pisani // Charaktery. - 2018, nr 4, s. 42-45.
2. BOLI, oj boli : sms-owa szyja / Joanna Bogdańska // Charaktery. - 2018, nr 11, s. 60-63.
3. CYBERBULLYING (mobbing elektroniczny) wśród uczniów szkół podstawowych / Clarie Monks [i in.] // Kwartalnik Pedagogiczny. - 2009, nr 4, s. 167-181.
4. DIALOG międzypokoleniowy i pokolenie smartfona : próba refleksji filozoficzno-pedagogicznej / Joanna Łukjaniuk // Meritum. - 2018, nr 1, s. 10-17.
5. DO WIDZENIA urządzenia! / Hanna M. Górna // Bliżej Przedszkola. - 2018, nr 10, s. 28-31.
6. DZIECI i ekrany / Katarzyna Nowak // Remedium. - 2018, nr 7/8, s. 31-33.
7. DZIECI i ekrany : cz. II / Katarzyna Nowak // Remedium. - 2018, nr 9, s. 27-29.
8. FONOHOLIZM / Beata Hoffmann // Remedium. - 2013, nr 7-8, s. 5-7.
9. FONOHOLIZM – nadużywanie smartfonów : najważniejsze symptomy oraz czynniki ryzyka / Maciej Dębski // Życie Szkoły. - 2018, nr 10, s. 2-9.
10. FONOHOLIZM : problemowe korzystanie ze smartfonów jako negatywny przejaw funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym / Maciej Dębski // Serwis Informacyjny Uzależnienia. - 2017, nr 2, s. 38-45.
11. FONOHOLIZM : w kręgu uzależnienia / Radosław Mysior // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2015, nr 10, s. 28-33.
12. FONOHOLIZM wśród uczniów / Aneta Baranowska // Wychowawca. - 2016, nr 2, s. 20-21.
13. HALOOOO.... tu fonoholik / Martyna Figurska // Charaktery. - 2012, nr 4, s. 82-85.
14. JAK pomóc rodzinie dziecka wykazującego symptomy uzależnienia od czynności? / Danuta Gruszczyńska // Remedium. - 2016, nr 11, s. 23-25.
15. JAK zapobiegać fonoholizmowi? / Ewa Gałązka // Wychowawca. - 2016, nr 2, s. 22.
16. JESTEŚMY jak nartniki / z Catheriną Price rozm. Daria Grabda // Charaktery. - 2018, nr 9, s. 52-57.
17. JESZCZE jeden lajk / Maciej Żurek // Charaktery. - 2016, nr 11, s. 50-53.
18. KOMUNIKACJA dzieci i młodzieży w przestrzeni wirtualnej / Stanisław Juszczyk // Kwartalnik Pedagogiczny. - 2009, nr 4, s. 81-103.
19. MEDIA cyfrowe jako źródło przemian relacji rodzinnych / Irena Pylypiak // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2018, nr 9, s. 45-53.
20. MEDIOHOLIZM : problem przyszłości czy teraźniejszość? / Rafał Olczak // Wychowanie na co Dzień. - 2009, nr 10-11, s. 9-12.

21. METODY pracy i edukacji w profilaktyce uzależnień od czynności dzieci i młodzieży / Beata Drychta // *Remedium*. - 2016, nr 12, s. 21-23.
22. NIE udawajmy, że problemu nie ma : fonoholizm i sieciolizm realnie istnieją i stanowią zagrożenie dla życia i prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży / Maciej Dębski // *Wychowanie w Przedszkolu*. - 2018, nr 9, s. 14-15.
23. NOMOFOBIA : nowa choroba cywilizacyjna / Iwona Wolińska // *Biblioteka w Szkole*. - 2019, nr 2, s. 4-7.
24. NOWE technologie jako substytut bliskości : problematyka korzystania ze smartfonów w perspektywie analizy transakcyjnej / Zbigniew Wieczorek // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2018, nr 8, s. 35-41.
25. (OD)ŁĄCZ się / Kirsten Weir // *Charaktery*. - 2018, nr 3, s. 28-32.
26. POKOLENIE elektronicznych mediów / Bogdan Urbanek // *Wychowanie na co Dzień*. - 2011, nr 9, s. 26-28.
27. RODZICE cyfrowych dzieci / Diane J. Schiano // *Charaktery*. - 2017, nr 10, s. 36-39.
28. ROLA rodziców w zapobieganiu nadużywania przez dzieci nowych technologii cyfrowych / Andrzej Szymański, Ewa Krzyżak-Szymańska // *Serwis Informacyjny Uzależnienia*. - 2018, nr 3, s. 17-21.
29. SMARTFON kontra dziecko / Amy Novotney // *Charaktery*. - 2016, nr 7, s. 38-41.
30. SMARTFON zmienia emocje / Beata Banasiak-Parzych // *Charaktery*. - 2013, nr 3, s. 32-35.
31. SZYKANOWANIE elektroniczne : istota problemu i profilaktyka / Jana Hanuliaková, Katarina Hollá, Erich Petlák // *Wychowanie na co Dzień*. - 2011, nr 7-8, s. 26-30.
32. TELEFON komórkowy – narzędzie komunikacji, narzędzie zmiany społecznej / Ilona Szymańska // *Kultura i Społeczeństwo*. - 2010, nr 1, s. 111-140.
33. TELEFON komórkowy w szkole : za i przeciw / Mirosława Bogacz // *Biblioteka w Szkole*. - 2018, nr 2, s. 8-10.
34. TELEFON, tablet – zdrowe uzależnienie? / Elżbieta Pryłowska-Nowak // *Meritum*. - 2012, nr 3, s. 98-100.
35. TELEFONICZNA inwazja / Jolanta Sasin // *Wychowawca*. - 2016, nr 11, s. 32.
36. TRUDNOŚCI uczniów w świecie cyfrowym : co ma problemowe korzystanie ze smartfonów do nauki i innych kwestii szkolnych? / Maciej Dębski // *Meritum*. - 2017, nr 3, s. 91-98.
37. W JAKI sposób rozwiązywać problem nadużywania smartfonów? / Maciej Dębski // *Życie Szkoły*. - 2018, nr 12, s. 17-22.
38. ZAGROŻENIA cyberprzestrzeni dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną / Sebastian Zieliński // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2018, nr 1, s. 54-62.
39. ZAGROŻENIA wynikające z korzystania z telefonów komórkowych / Ewa Guzowska // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2015, nr 7, s. 46-50.

Zestawienie opracowano we wrześniu 2019 roku na podstawie zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Gliwicach.

MATERIAŁY

KATARZYNA ŻEBER

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Mysłowicach

EDUKACJA I WYCHOWANIE W ŚWIETLE NAUCZANIA OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II (1920-2005)

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE

Zwracam się również więc do was, drodzy nauczyciele i wychowawcy. Podjęliście się wielkiego zadania przekazywania wiedzy i wychowania powierzonych wam dzieci i młodzieży. Stoicie przed trudnym i poważnym wezwaniem. Młodzi was potrzebują. Oni poszukują wzorców, które byłyby dla nich punktem odniesienia. Oczekują odpowiedzi na wiele zasadniczych pytań, jakie nurtują ich umysły i serca, a nade wszystko domagają się od was przykładu życia. Trzeba, abyście byli dla nich przyjaciółmi, wiernymi towarzyszami i sprzymierzeńcami w młodzieńczej walce. Pomagajcie im budować fundamenty pod ich przyszłe życie.

(Jan Paweł II, Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w Łowiczu, 14 VI 1999 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

1. DZIECKO i wychowanie w pedagogii Jana Pawła II : na podstawie encyklik, adhortacji, wybranych listów i przemówień / Tomasz Bilicki. - Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2000. - 94, [2] s. ; 23 cm. - (Idee - Metody - Inspiracje). - Bibliogr. s. 91-[95]. - ISBN 83-88030-62-0.
2. INTEGRALNE wychowanie w myśli Jana Pawła II / Alina Rynio. - Lublin : Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2004. - 477 s. ; 24 cm. - ISBN 8373631542.
3. OSOBA i wychowanie : wokół personalistycznej filozofii wychowania Karola Wojtyły Jana Pawła II / Katarzyna Wrońska. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000. - 130 s. ; 23 cm. - Bibliografia s.123-130. - ISBN 83-233-1314-8.
4. PEDAGOGIA Jana Pawła II wyzwaniem dla współczesnej myśli i teorii wychowania / red. nauk. Danuty Waloszek ; Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna imienia Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach. - Mysłowice : Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hlonda, 2008. - 263 s. ; 23 cm. - ISBN 78-83-8903-219-5.
5. WYBRANE aspekty pedagogiki resocjalizacyjnej / Sylwester Bębas, Wioleta Adamczyk-Bębas. - Radom : Wyższa Szkoła Handlowa w Radomiu, 2011. - 258 s. ; 23 cm. - Bibliogr. s. 223-258. - ISBN 978-83-62491-12-4.

6. WYCHOWANIE ku wartościom w świetle nauczania Jana Pawła II : elementy teorii i praktyki. T. 3 , Solidarność, Mądrość, Wspólnota, Wierność, Młodość / pod red. Krystyny Chałas. - Wyd. 2 popr. - Lublin - Kielce : "Jedność", 2006. - 358 s. ; 24 cm. - (Wychowanie ku Wartościom... ; t. 3). - ISBN 83-7442-430-3.

ARTYKUŁY W KSIĄŻKACH

1. DIALOG jako metoda prowadząca do odrodzenia człowieka : nauczanie Ojca Świętego Jana Pawła II o dialogu / Marek Jędraszewski // W: Nauczyciel człowiekiem dialogu / [red. Eugeniusz Jankiewicz]. - Zielona Góra : Ogólnopolskie Stowarzyszenie Nauczycieli "Warsztaty w Drodze", 2006. - S. 13-26.
2. GŁOS Jana Pawła II wobec negatywnych zjawisk społecznych w środowisku dzieci i młodzieży / Agnieszka Kulik-Jęsiak // W: Zagrożenia cywilizacyjne dzieci i młodzieży w kontekście pedagogicznym / red. Ewa Krzyżak-Szymańska. - Mysłowice : Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hłonda w Mysłowicach, 2009. - S. 226-236.
3. IDEA uniwersytetu służącego prawdzie w myśli św. Jana Pawła II / Joanna Kopacz // W: Aktywność opiekuńczo-wychowawcza wobec współczesnych wyzwań / red. Andrzej Łuczyński, Ilona Gumińska ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Nauk Społecznych. - Lublin : Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2016. - S. 413-426.
4. JAN Paweł II – auctoritas moralis dla ludzi młodych XXI wieku / Bogdan Krempa // W: Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesności / red. nauk. Jadwiga Daszykowska, Mirosław Rewera. - Warszawa : Wydawnictwo Akademickie "Żak", cop. 2010. - S. 134-142.
5. MŁODZIEŻ wobec zagrożeń życia we współczesnym świecie w naukach papieża Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Ojczyzny / Ireneusz Celary // W: Zagrożenia cywilizacyjne dzieci i młodzieży w kontekście pedagogicznym / red. Ewa Krzyżak-Szymańska. - Mysłowice : Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna imienia Kardynała Augusta Hłonda, 2009. - S. 199-209.
6. WYCHOWANIE dzieci i młodzieży w nauczaniu Jana Pawła II / Przemysław Piwowarczyk // W: Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna wyzwaniem dla nauczycieli i wychowawców nowego wieku / red. nauk. Eugeniusz Bielicki, Mieczysław Ciosek ; Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna. - Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2012. - S. 69-85.

ARTYKUŁY W CZASOPISMACH

1. AKSJOLOGICZNE penetracje wykładni pedagogicznej Ojca Świętego Jana Pawła II generujące wychowanie dzieci i młodzieży / Dorota Luber // Nauczyciel i Szkoła. - 2002, nr 3-4, s. 61-88.
2. AKTUALNOŚĆ pedagogii Jana Pawła II / Witold Starnawski // Wychowanie na co Dzień. - 2011, nr 4-5, s. 9-13.
3. AUTORYTET Jana Pawła II w wychowaniu dziecka / Katarzyna Olbrycht // Wychowawca. - 2010, nr 4, s. 5-7.
4. DZIECKO jako osoba w nauce Jana Pawła II / Czesław Kustra // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 13-20.
5. ELEMENTY wychowania chrześcijańskiego w nauczaniu Jana Pawła II / Urszula Krystyna Piwowar // Wychowawca. - 2005, nr 10, s. 5-9.
6. IMPLIKACJE wychowawcze papieskiego nauczania dogmatycznego skierowanego do młodzieży / Janusz Mastalski // Wychowawca. - 2003, nr 2, s. 16-20.
7. INTEGRALNE wychowanie osoby konsekwencją przyjmowania "antropologii adekwatnej" / Alina Rynio // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 20-25.
8. JAN Paweł II – nauczyciel i wychowawca : bibliografia w wyborze / Magdalena Gutowska // Wychowawca. - 2013, nr 10, s. 30.

9. JAN Paweł II – nauczycielem na drogach wychowania integralnego / Jadwiga Jastrzęb // Wychowanie na co Dzień. - 2000, nr 9, s. 17-20.
10. MŁODZI nadzieją Papieża / Barbara Bachurek // Wychowawca. - 2005, nr 10, s. 10-13.
11. MŁODZIEŻ nadzieją Jana Pawła II / Andrzej Gretkowski // Wychowawca. - 2011, nr 4, s. 7-10.
12. NAUCZANIE Jana Pawła II inspiracją pracy wychowawczej / Jadwiga Jastrzęb, Laurencja Lewandowska // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, dod. Wkładka metodyczna: s. IV-VII.
13. *NIE bójcie się* : młodość – pedagogika / Wiesław Theiss // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 37.
14. O pedagogice i pedagogii Jana Pawła II / Nella G. Nyczkało // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2009, nr 3, s. 45-56.
15. OSOBA i nauczanie Jana Pawła II ponadczasowym programem edukacyjnym / Jadwiga Jastrzęb // Wychowanie na co Dzień. - 2007, nr 3, dod. Wkładka metodyczna: s. I-IV.
16. PAPIESKIE nauczanie inspiracją i drogowskazem : refleksje Profesorów pedagogiki / [aut.] Aleksander Nałaskowski [i in.] // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 3-5.
17. PEDAGOGIA Jana Pawła II / Marian Śnieżyński // Wychowawca. - 2003, nr 10, s. 14-15.
18. PERSONALISTYCZNA pedagogika wychowania Jana Pawła II / Radosław Misior // Nowa Szkoła. -2015, nr 1, s. 30-39.
19. PERSONALISTYCZNY wymiar wychowania : z nauczania Jana Pawła II / Wojciech Drzeżdżon // Wychowawca. - 2011, nr 9, s. 5-7.
20. PONTYFIKAT Jana Pawła II jako czas wychowania do wolności / Jarosław Horowski // Wychowanie na co Dzień. - 2011, nr 4-5, s. 19-26.
21. PRAWDA jako wartość w wychowaniu : zarys problematyki w świetle nauczania Jana Pawła II / Stanisław Chrobak // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 26-29.
22. PRZEKAZ wartości patriotycznych w edukacji – powinność wychowawcza według myśli pedagogicznej papieża Jana Pawła II / Natalia M. Ruman // Wychowanie na co Dzień. - 2012, nr 6, s. 20-27.
23. ROLA i zadanie nauczyciela i wychowawcy w dzisiejszych czasach w świetle nauczania Jana Pawła II / Ireneusz Celary // Nauczyciel i Szkoła. - 2006, nr 1-2, s. 9-18.
24. SKUTECZNE i mądre wychowanie / Natalia Maria Ruman // Wychowawca. - 2013, nr 12, s. 5-7.
25. SPORT w nauczaniu Jana Pawła II: jedność rozumu, ducha i czynu / Zbigniew Dziubiński // Wychowanie Fizyczne i Sport. - 2005, nr 2, s. 117-123.
26. UCZESTNICTWO a pedagogika : edukacyjna perspektywa kategorii "uczestnictwa" u Karola Wojtyły / Mariusz Tabulski // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 47-54.
27. UCZESTNICTWO jako podstawowa kategoria w procesie wychowania do życia społecznego / Wioletta Szymczak // Edukacja Studia Badania Innowacje. - 2011, nr 4, s. 107-120.
28. WARTOŚCI sportu – w nauce Jana Pawła II / Marta Łazarz // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2008, nr 10, s. 44-46.
29. WSKAZANIA dla wychowawców płynące z nauczania społecznego Jana Pawła II / Janusz Mastalski // Wychowawca. - 2003, nr 3, s. 12-15.
30. WSKAZÓWKI wychowawcze dla nauczycieli : "List apostołski do Młodych całego świata Parati Semper" Jana Pawła II / Grzegorz Bobek // Wychowawca. - 2004, nr 10, s. 12-14.
31. WYBRANE myśli Jana Pawła II o niepełnosprawności człowieka w kontekście paradygmatów w pedagogice specjalnej / Czesław Kosakowski // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 42-43.
32. WYCHOWAĆ pokolenie Jana Pawła II / Jadwiga Jastrzęb // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 51-54.

33. WYCHOWANIE w nauczaniu Jana Pawła II / Jan Niewęglowski // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 8-9.
34. WYCHOWANIE w nauczaniu Jana Pawła II : zestawienie bibliograficzne / Elżbieta Trojan // Wychowawca. - 2010, nr 4, s. 30.
35. WYCHOWANIE w pedagogii Jana Pawła II (1920-2005) : (zestawienie bibliograficzne) / Elżbieta Trojan // Nowa Szkoła. - 2011, nr 10, s. 42-49.
36. WYCHOWANIE w prawdzie w nauczaniu Jana Pawła II / Anna Cierniak // Wychowawca. - 2003, nr 10, s. 16-17.
37. WYMIARY teorii i praktyki w pedagogice w ujęciu Karola Wojtyły / Marian Nowak // Wychowanie na co Dzień. - 2005, nr 4-5, s. 10-13.

Zestawienie opracowano w lipcu 2019 roku na podstawie zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Mysłowicach.

MATERIAŁY

ALEKSANDRA ROSIKOŃ

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Tychach

PRAWA DZIECKA – MATERIAŁY POMOCNICZE DLA NAUCZYCIELI

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE

KSIĄŻKI

1. DZIECIAKI z ulicy Tulipanowej czyli prawa małych i dużych / napisała Joanna Krzyżanek ; zilustrował Marcin Ciseł. - Kielce : Wydawnictwo Jedność, cop. 2008. - 187 s. : il. kolor. ; 23 cm. - ("Jedność" dla Dzieci) . – ISBN 978-83-7442-705-0.
2. MAM prawo! czyli Nieomal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka, a nie macie kogo zapytać! / Grzegorz Kasdepke ; [ilustracje Tomasz Kozłowski]. - Wyd. 3. - Łódź : Wydawnictwo Literatura, 2017. - 142, [1] s. : il. kolor. ; 21 cm . – ISBN 978-83-7672-484-3.
3. NIC o nas bez nas : dzieci i ich prawa / tekst Artur Maciak ; ilustracje Katarzyna Sadowska. - Poznań : Wydawnictwo Ibis, 2018. – 61, [3] s. : il. kolor. ; 28 cm . – ISBN 978-83-65952-85-1.
4. STRAŻNICY uśmiechu 2 : program profilaktyczno-wychowawczy : warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci w wieku 11-15 lat / Nada Ignjatović-Savić ; [tł. Anna Wysocka]. – Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2009. - 131, [3] s. : rys. ; 24 cm . – ISBN 978-83-60475-54-6.

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

1. AUDYCJA radiowa z okazji Dnia Dziecka : scenariusz dla szkoły podstawowej / Wioletta Smaglewska, Małgorzata Tomczak // Wychowawca. - 2010, nr 6, s. 28-29.
2. BAŚŃ o prawach dziecka : przedstawienie humorystyczne z okazji Dnia Dziecka / Małgorzata Wielgosz // Biblioteka w Szkole. - 2007, nr 4, s. 24-26.
3. CO nam wolno... : scenariusz zajęć / Dorota Demel // Życie Szkoły. - 2009, nr 6, s. 53-55.
4. ĆWICZENIA arteterapeutyczne z okazji Dnia Ochrony Praw Dziecka / Ewa Baranowska-Jojko, Aleksandra Wiechuła // Wychowanie w Przedszkolu. - 2017, nr 10, s. 37-41.
5. DAWNO, dawno temu o prawach dziecka nikt nie słyszał... : scenariusz lekcji / Iwona Ambroziak, Ewa Piwczyk // Biblioteka w Szkole. - 2002, nr 2, s. 28-29.
6. DZIECI mają swoje prawa / Daria Bakowicz // Wychowanie w Przedszkolu. - 2014, nr 6, s. 26-27.
7. JESTEŚMY dziećmi – mamy swoje prawa : opis programu / Agnieszka Graczyk // Biblioteka w Szkole. - 2014, nr 12, s. 14-15.
8. KAŻDE dziecko ma prawo do radosnego życia... / Izabela Pilarczyk-Wojciechowska // Wychowanie w Przedszkolu. - 2013, nr 6, s. 26-28.

9. KOMPAS – edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą // Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 6, s. 18-24.
10. MAM prawa i obowiązki takie same jak wszyscy! / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // Wychowanie w Przedszkolu. - 2017, nr 7, s. 31-36.
11. MOJE prawa : scenariusz lekcji obywatelskiej dla uczniów klas: III, IV, V, VI / Bożena Ledwoń // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. - 2006, nr 2, s. 43-45.
12. MOJE prawa : scenariusz zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla klasy II i III / Małgorzata Sasin, Izabela Faleńczyk // Wychowawca. - 2018, nr 12, s. 25-26.
13. NASZE prawa : scenariusz zajęć / Lidia Wojtaszewska // Życie Szkoły. - 2009, nr 6, s. 17-21.
14. NAUCZ się upominać o swoje prawa, ale pamiętaj, że inni też je mają : scenariusz zajęć dotyczących "Konwencji o Prawach Dziecka" / Urszula Karczewska, Iwona Peplińska // Biblioteka w Szkole. - 2007, nr 1, s. 11-12.
15. O "Królu Maciusiu Pierwszym" inaczej : lekcja przybliżająca prawa dziecka / Ewa Jaroszyńska, Wioletta Kasztelan // Wychowanie na co Dzień. - 2010, nr 6, s. VI-VIII (wkładka).
16. PRAWA człowieka, prawa dziecka / Eugenia Mathea // Wychowanie w Przedszkolu. - 2012, nr 4, s. 24-27.
17. PRAWA dziecka : scenariusz zajęć dla klasy II / Elżbieta Jaworska-Sęk // Życie Szkoły. - 2003, nr 8, s. 495-497.
18. PRAWA dziecka – scenariusz zajęć w klasie III / Beata Brygider // Życie Szkoły. - 2000, nr 8, s. 489-491.
19. PRAWA dziecka... literackiego : pomysł na debatę poświęconą dziecięcym bohaterom literatury współczesnej / Marzena Tyl, Joanna Stefańczyk // Biblioteka w Szkole. - 2018, nr 3, s. 24-25.
20. PRAWA dziecka : (konkurs dla uczniów szkoły podstawowej) / Danuta Dębska // Wszystko dla Szkoły. - 2010, nr 1, s.12-14.
21. PRAWA dzieci : scenariusz zajęć / Agnieszka Graczyk // Biblioteka w Szkole. - 2014, nr 12, s. 15-16.
22. PROGRAM Edukacji Humanitarnej – scenariusze zajęć / Beata Guzowska // Nauczanie Początkowe : kształcenie zintegrowane. - 2000/2001, nr 6, s. 9-26.
23. SCENARIUSZ zajęć dla klasy III "Prawo dziecka do radosnego dzieciństwa" / Katarzyna Sadowska // Edukacja Wczesnoszkolna. - 2017/2018, nr 1, s. 84-91.
24. SZANUJEMY swoje prawa / Anna Pniewska // Wychowanie w Przedszkolu. - 2010, nr 10, s. 40-41.
25. Z DZIEĆMI o ich prawach / Renata Stęczniewska // Wychowanie w Przedszkolu. - 2009, nr 10, s. 27-29.
26. Z KORCZAKIEM w świetlicy : cykl spotkań / Renata Małycha-Duda // Świetlica w Szkole. - 2013, nr 5, s. 21-24.
27. ZROZUMIEĆ dziecko : projekt edukacyjny / Dorota Maciejewska // Biblioteka w Szkole. - 2013, nr 3, s. 16-24.

Zestawienie opracowano we wrześniu 2019 roku na podstawie zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Tychach.

SIECIOW@NIE

ANNA MARCOL

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

ABCYA WORD CLOUDS – WYRAZOWE CHMURKI

Tworzenie interesujących ilustracji. Ćwiczenie pamięci i koncentracji uwagi. Wspomaganie nauki czytania i pisania przy użyciu komputera. To tylko niektóre powody, dla których warto skorzystać z generatorów wyrazowych chmurek. Najprostszy z nich – ABCya Word Clouds został opracowany z myślą o najmłodszych użytkownikach Internetu. Jest intuicyjny w obsłudze i posiada jedynie podstawowe funkcje. Korzystanie z tego narzędzia nie wymaga rejestracji i logowania.

Jak przygotować własną chmurkę? Poniżej zostanie podana instrukcja jej tworzenia „krok po kroku”.

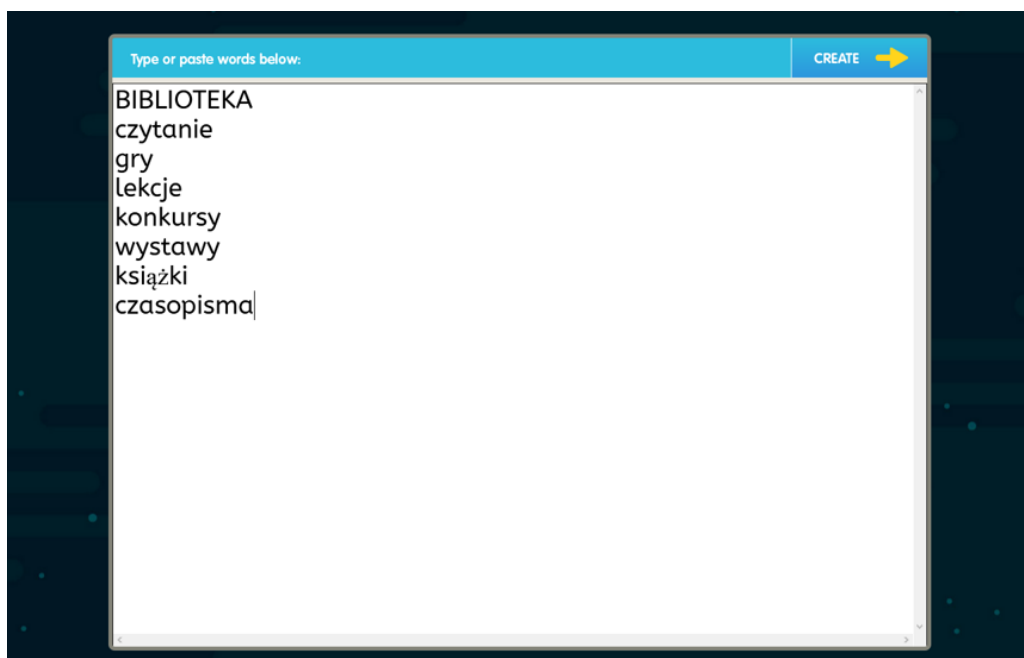
Aby opracować wyrazową chmurę w ABCya Word Clouds należy otworzyć stronę https://www.abcya.com/games/word_clouds oraz kliknąć w przycisk z trójkątem.

Następnie zobaczymy okno z nazwą programu. Klikamy w żółtą chmurkę z napisem START.

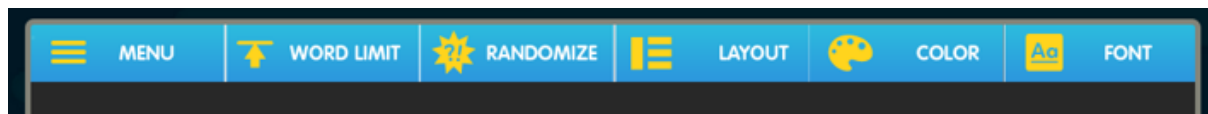
Do pustego okna wpisujemy lub wklejamy słowa, które chcemy wykorzystać. Aby przejść do kolejnego etapu, wybieramy klawisz CREATE, znajdujący się w górnej części okna po prawej stronie.

Na ekranie zobaczymy losowo wybraną kompozycję składającą się z wprowadzonych słów.

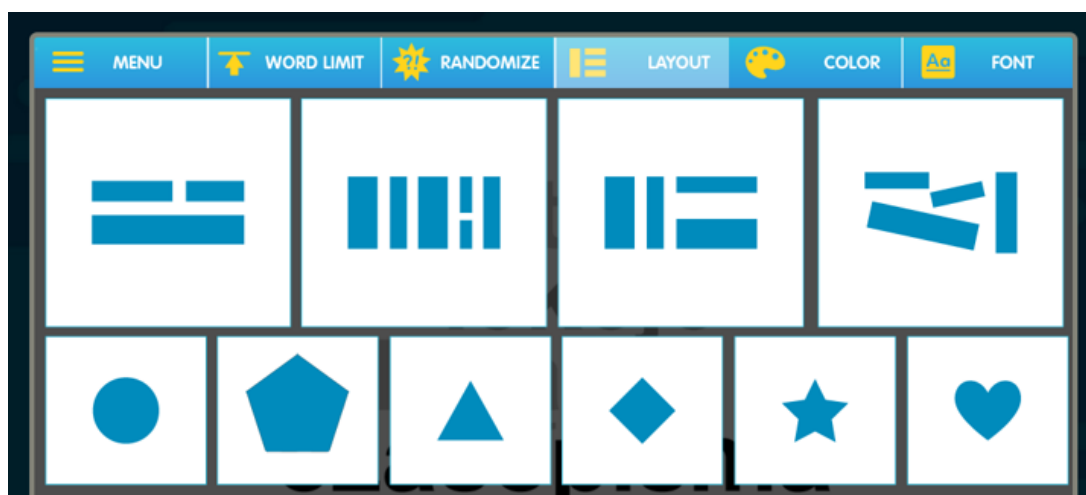
Jeżeli zaproponowany układ nam nie odpowiada, możemy skorzystać z klawiszy znajdujących się nad chmurką, które umożliwiają wprowadzanie zmian.

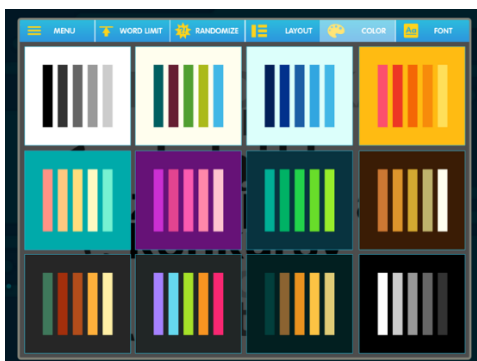
Klikając w klawisz RANDOMIZE przejrzymy inne propozycje ułożenia słów, doboru czcionek i kolorystyki. Każde kliknięcie spowoduje, że na ekranie zobaczymy nową chmurkę, losowo wybraną, zbudowaną z tych samych wyrazów.

Dostępne szablony można przejrzeć w dziale LAYOUT. Jest ich dziesięć. Za pomocą kliknięcia wybieramy ten, który chcemy zastosować. W przypadku chmurki złożonych z niewielkiej liczby słów najlepiej sprawdzają się układy zaprezentowane w pierwszym rzędzie. Aby zobaczyć chmurkę w kształcie zbliżonym do koła, pięciokąta, trójkąta, kwadratu, gwiazdy czy serca należy wykorzystać bardzo wiele słów.

W dziale COLOR zobaczymy dwanaście przewidzianych wariantów kolorystycznych. Wystarczy kliknąć w ten, który chcemy wykorzystać w kompozycji.

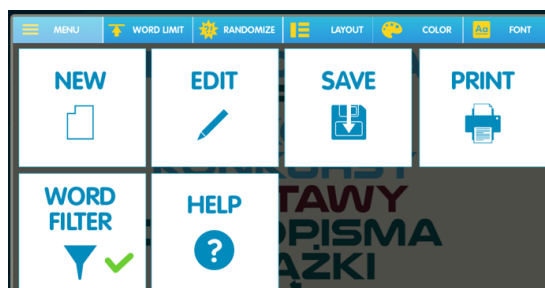
Podobnie postępujemy w przypadku wyboru kroju pisma.

W dziale WORD LIMIT można zaznaczyć limit słów, które chcemy wykorzystać w chmurce.

Aby zapisać gotową pracę, klikamy w MENU. Znajdziemy tutaj klawisze umożliwiające: tworzenie nowej chmurki (NEW), edycję listy słów (EDIT), zapisanie pracy w formacie PNG (SAVE) i jej wydrukowanie (PRINT). W kolejnym rzędzie znajdują się jeszcze dwa przyciski – WORD FILTER (domyślnie włączony filtr wychwytyjący wulgarny wyraz – nie działa w przypadku języka polskiego) oraz HELP (pomoc).

Oto kilka przykładowych chmurek, zbudowanych z tych samych słów.

Z RELACJI UCZESTNIKA

ANNA MARCOL

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

CZŁOWIEK POTRZEBUJE KORZENI I SKRZYDEŁ. 100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH 1919-1920-1921

SPRAWOZDANIE Z 9-TEJ KONFERENCJI REGIONALNEJ

Wystąpienia prelegentów, występ orkiestry oraz możliwość bezpłatnego zwiedzania Sztolni Królowej Luizy przy Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze. Takie punkty przewidziano w programie spotkania, na które zaproszono nauczycieli wszystkich przedmiotów i poziomów nauczania, bibliotekarzy, regionalistów oraz inne osoby zainteresowane problematyką Powstań Śląskich.

Konferencja odbyła się 19 września 2019 roku w Łażni Łańcuszkowej, a jej organizatorami byli: Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis* w Katowicach, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach oraz Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze.

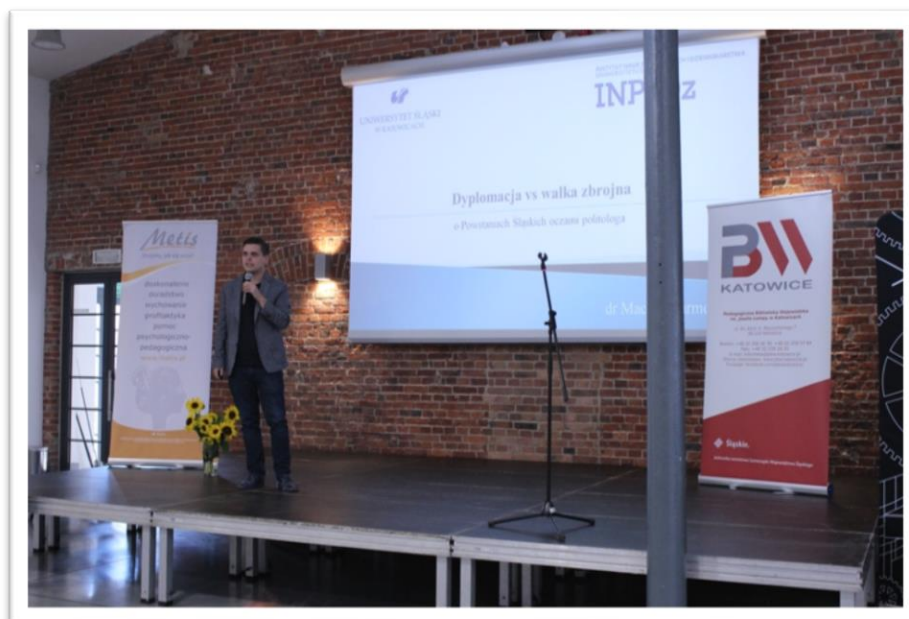
Miejsce i tematyka obrad zachęciły do liczego udziału w konferencji. Fot. A. Marcol.

Otwarcia konferencji dokonali organizatorzy. Fot. A. Marcol.

Po otwarciu konferencji głos zabrał Dariusz Domański – wicekurator oświaty (z wykształcenia historyk), który wprowadził zgromadzonych w tematykę spotkania oraz nawiązał do narosłych po obu stronach górnośląskiej granicy stereotypów.

Następnie wystąpił dr Maciej Marmola (Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach), który omówił prezentację *Dyplomacja vs walka zbrojna. O Powstaniach Śląskich oczami politologa*. Przybliżył zgromadzonym sylwetki Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego – dwóch wybitnych osobowości, które były ze sobą w ostrym konflikcie ze względu na odmienne wizje powrotu Górnego Śląska do macierzy. Korfanta preferował dyplomację, natomiast Grażyński był zwolennikiem walki zbrojnej. Prelegent wspomniał także o tworzonej wspólnie z Kamilem Niestonym *Filmowej Encyklopedii Powstań Śląskich*, która stanowi doskonałą pomoc dydaktyczną.

Wystąpienie M. Marmoli. Fot. A. Marcol.

Interesującym punktem spotkania był występ Orkiestry Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze pod batutą Henryka Mandrysza. Poza utworami wywodzącymi się z tradycyjnego folkloru górniczego, muzycy zagrali również inne znane piosenki, m.in. góralskie. Popis ich możliwości wzbudził aplauz uczestników konferencji.

Orkiestra Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze podczas występu. Fot. A. Marcol.

Ryszard Mozgól – naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej w Katowicach, działającego w ramach Instytutu Pamięci Narodowej, omówił jego działalność na rzecz uczczenia Stulecia Powstań Śląskich, które wpisano w szerszy kontekst. Podkreślił, że już w 2018 roku zainaugurowano cykl inicjatyw zorganizowanych w ramach ogólnopolskich obchodów stulecia niepodległości Polski. Były to: cykliczne spotkania, kalendarze ścienne, publikacje, konferencje naukowe oraz wystawy. Prelegent podkreślił, że uwzględniając dzieje Górnego Śląska w skali całego kraju, kierowany przez niego zespół ma za zadanie w szczególny sposób upamiętnić historię naszego regionu, dla którego każdy następujący po 1918 rok był kolejnym etapem na drodze do częściowego powrotu do Rzeczypospolitej. Przygotowane przez Biuro materiały edukacyjne rozdano uczestnikom konferencji. Warto zaznaczyć, że są również dostępne na stronie internetowej katowickiego oddziału IPN, z której można je pobrać i wydrukować. Na szczególną uwagę zasługuje infografika „I powstanie śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki”, która zawiera trzy mapy, pięć fotografii, dwa diagramy oraz kalendarium wydarzeń.

Po przerwie głos zabrała Halina Bieda – dyrektor Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, która przybliżyła ofertę edukacyjną tej instytucji. Wspomniała m.in. o realizowanych wystawach, grach edukacyjnych, warsztatach i lekcjach muzealnych. Szczególną uwagę zwróciła na *Filmową Encyklopedię Powstań Śląskich* (wspomnianą wcześniej przez M. Marmolę), która dotyczy losów powstańców śląskich w trakcie walk w latach 1919-1921, okresie międzywojennym, czasach II wojny światowej oraz okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Patronat medialny nad tym przedsięwzięciem objęła TVP Historia. Odnośniki do poszczególnych odcinków serii zamieszczono na stronie internetowej Muzeum.

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach reprezentowała H. Bieda. Fot. A. Marcol.

Tematykę powstań śląskich popularyzuje także Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, którego ofertę omówiła dr Joanna Lusek – kierownik Działu Historii. Szczególną uwagę zwróciła na wystawę *Na rozdrożu... Życie codzienne Górnoślązaków w okresie powstań śląskich i plebiscytu*, wraz z towarzyszącym jej programem edukacyjnym (prelekcjami, wykładami, warsztatami). Głównym elementem ekspozycji stały się plakaty i afisze pochodzące ze zbiorów Muzeum, które poddano odnowie i konserwacji. Były one instrumentami zarówno polskiej, jak i niemieckiej walki plebiscytowej. Wykorzystano je jako materiał ilustrujący ówczesną komunikację społeczną, nastroje i wątki patriotyczne. Całość uzupełniono innymi eksponatami muzealnymi, m.in.: odznaczeniami, odznakami, sztandarami, ulotkami, broszurami propagandowymi, znaczkami plebiscytowymi, monetami, dokumentami osobistymi i fotografiami.

O tym, że powstania śląskie wpisują się w działalność Sztolni Królowa Luiza w Zabrze, przekonywał Mateusz Nowaczyński – pracownik działu ruchu turystycznego w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, który wspominał o cyklu spotkań zatytułowanym *O powstaniach śląskich z byłej siedziby sztabu Grupy Operacyjnej "Wschód"*. W swoim wystąpieniu zaprezentował także ofertę edukacyjną tej instytucji, która w atrakcyjny dla młodych ludzi sposób przybliżyła przeszłość ziemi górnośląskiej. Głównym założeniem zajęć organizowanych w Sztolni jest pedagogika przeżyć – jeden z najnowocześniejszych trendów w nauczaniu, który polega na uczeniu się poprzez działanie i doświadczanie. Z myślą o różnych grupach wiekowych przygotowano kilkanaście scenariuszy zwiedzania, w ramach których są podejmowane wybrane zagadnienia podstawy programowej z różnych przedmiotów nauczania (geografia, chemia, fizyka, historia, edukacja dla bezpieczeństwa, edukacja regionalna). Zwiedzanie Sztolni jest zatem okazją do poznania przeszłości regionu i jego obyczajów, spotkania Skarbnika, poszukiwania skamieniałości, wcielenia się w górnika oraz wzięcia udziału w symulowanej akcji ratowniczej. To tylko niektóre atrakcje, które czekają na zwiedzających.

Uczestnicy konferencji podczas zwiedzania szkolni. Fot. A. Marcol.

Po części konferencyjnej wszyscy zainteresowani mieli okazję zwiedzić Sztolnię. Przewodnicy szczególną uwagę zwracali na niespodzianki, ciekawostki i zabawy przygotowane z myślą o zwiedzających uczniach (szkół podstawowych i średnich) oraz przedszkolakach.

Uczestnicy konferencji podczas zwiedzania szkolni. Fot. A. Marcol.

Z RELACJI UCZESTNIKA

ANNA MARCOL

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

BIBLIOTEKA DLA DYDAKTYKI III

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI

Zmianom zachodzącym we współczesnym bibliotekarstwie poświęcono trzecią konferencję z cyklu *Biblioteka dla dydaktyki*, która została zorganizowana przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Bankowej w Chorzowie, we współpracy z Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Temat rozpatrywano zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym, dyskutując o bieżących potrzebach użytkowników oraz sposobach na zachęcenie do korzystania z oferty bibliotecznej.

Po uroczystym otwarciu konferencji, którego dokonał dr Krzysztof Koj – dziekan Wydziału Zamiejscowego WSB w Chorzowie oraz Bogumiła Urban – dyrektor biblioteki wydziałowej, rozpoczęto pierwszą część konferencji, moderowaną przez prof. dr. hab. Wiesława Babikę (Uniwersytet Jagielloński). Badacz wygłosił referat *Kultura bezpieczeństwa informacyjnego* w imieniu nieobecnej prof. UP dr hab. Hanny Batorowskiej (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Tytułowe zagadnienie zostało zdefiniowane (za Agnieszką Filipek) jako [...] *umiejętność skupiania się i poszukiwania odpowiedzi na pytania dotyczące tego, czy wykorzystywanie i posługiwanie się daną informacją, opieranie się na niej, będzie służyło bezpieczeństwu tego podmiotu i innych podmiotów: czy będzie pozytywnie oddziaływało na ich otoczenie, czy też będzie mogło powodować jego degradację* [...] zwłaszcza w odniesieniu do obszaru wartości, norm i zasad. Celem wystąpienia było pokazanie, jak istotne jest kształtowanie kultury bezpieczeństwa (szczególnie bezpieczeństwa informacyjnego) w celu uwrażliwienia społeczeństwa na różnorodne ataki informacyjne.

Dr Anna Matysek (Uniwersytet Śląski w Katowicach) omówiła temat *Zasoby i narzędzia internetowe w pracy bibliotekarza*. W swoim wystąpieniu uwzględniła źródła informacji naukowej, które cieszą się zainteresowaniem użytkowników bibliotek akademickich. Wspomniała o wyszukiwarkach naukowych takich, jak Google Scholar, Semantic Scholar, Microsoft Academic, RefSeek czy BASE. Podjęła także wątek menedżerów bibliografii odwołując się do zalet korzystania z menedżera PaperPile.

Referat *„Be blended” czyli dekalog edukacji internetowej w praktyce* wygłosiła dr Marlena Gęborska (Uniwersytet Śląski w Katowicach). Zestawiła e-learning z tradycyjnym wykładem, podając ich wady i zalety. Przekonywała, że platformy Moodle nie są interesujące dla młodego pokolenia studentów, które preferuje nowocześniejsze narzędzia. Prelegentka sugerowała, aby w edukacji na odległość wykorzystywać media społecznościowe, takie jak Facebook, które umożliwiają stały kontakt między studentem a osobą prowadzącą.

Mgr Katarzyna Czapla-Durska (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach) w wystąpieniu *Czy sztuka jest nudna? Jak sprawić by uczeń odłożył komórkę i użył komórek?* odwołała się do własnych doświadczeń związanych z prowadzeniem zajęć edukacyjnych. Postulowała o podjęcie debaty dotyczącej pozycji i znaczenia szeroko rozumianej sztuki oraz jej miejsca w edukacji. Prelegentka rozprawiała się z mitami dotyczącymi recepcji dzieł artystycznych (elitarność, nieprzydatność w codziennym życiu, przekonanie, że ich krytyczna ocena nie wymaga przygotowania). Wspomniała także o trudnościach powodujących, iż edukacja przez sztukę nie znajduje szczególnego miejsca w systemie edukacyjnym. Zaproponowała własne rozwiązania sprzyjające jej popularyzacji.

K. Czapla-Durska mówiła o roli sztuki w edukacji. Fot. A. Marcol.

Drugą część konferencji moderowała dr Hanna Langer. Do wygłoszenia referatu *Biblioteka publiczna a społeczność lokalna. Cel i znaczenie słowników regionalnych na przykładzie elektronicznego „Jaworznickiego Słownika Biograficznego”* zaprosiła dr Karin Wawrzynek (Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie). Tytułowy słownik powstaje w Dziale Informacji Regionalnej jaworznickiej MBP. Prelegentka podjęła m.in. kwestie dotyczące doboru haseł, tworzenia artykułu biograficznego oraz wyboru źródeł.

Mgr Anna Kubica (Biblioteka Śląska w Katowicach) omówiła zagadnienie *Eduś i GEOHIST jako wsparcie w realizacji tematów regionalnych*. Wspomniane wyżej projekty edukacyjne są realizowane przez Instytut Badań Regionalnych BŚ. Platforma Eduś zawiera gotowe materiały do lekcji, które można wykorzystać w ramach różnych przedmiotów nauczania. Natomiast Śląski Słownik Geograficzno-Historyczny (GEOHIST) stanowi swoistą bazę danych z podpiętą interaktywną mapą administracyjną umożliwiającą prezentację danych statystycznych. Sprzyja popularyzacji zasobów cyfrowych oraz realizacji celów edukacyjnych i naukowych.

Ostatnią prelegentką była mgr Justyna Konieczny (Miejska Biblioteka Publiczna w Zabrze), która wygłosiła referat *Wsparcie dydaktyczne dla nauczycieli na przykładzie współpracy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zabrzu z placów-*

kami oświatowymi. Oferta księżnicy jest adresowana do przedszkoli, szkół podstawowych i średnich. Podczas wystąpienia odwołano się do wybranych zajęć, imprez i projektów oraz zaprezentowano dokumentację fotograficzną.

Podczas dyskusji, którą prowadziła H. Langer, zastanawiano się nad skutecznymi formami popularyzacji czytelnictwa oraz sposobami na przyciąganie użytkowników do bibliotek. Zadawano również pytania autorom referatów.

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele różnych typów bibliotek. Fot. A. Marcol.

Konferencji patronowali: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Portal SBP, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach oraz Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ w Katowicach.

Patronat medialny nad tym wydarzeniem objęły redakcje czasopism „Biblioteka Nostra” i „Nowa Biblioteka” oraz serwis internetowy EBIB.

Z RELACJI UCZESTNIKA

AGNIESZKA KŁYK

Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Siemianowicach Śląskich

PROGRAMY, PROJEKTY I INNOWACJE W EDUKACJI I BIBLIOTECE SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM

28 listopada 2019 roku w Bibliotece Śląskiej przy ul. Ligonia 7 w Katowicach odbyło się seminarium *Programy, projekty i innowacje w edukacji i bibliotece*. Wydarzenie było wpisane w program eTwinning (europejska współpraca szkół). Wzięło w nim udział blisko pięćdziesięciu bibliotekarzy.

Zgromadzonych powitała Danuta Jeziorowska – wiceprzewodnicząca Okręgowej Sekcji Bibliotekarskiej Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach, która wprowadziła zebranych w jego tematykę.

Seminarium prowadziły D. Jeziorowska i J. Górnikowska-Bogucka. Fot. A. Marcol.

Uczestnicy spotkania wysłuchali następujących referatów:

- *Portal GEOHIST* (Michał Garbacz, Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach);
- *Kształtowanie elementarnych kompetencji czytelniczych jako zadanie bibliotek* (dr Małgorzata Gwadera, Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach);
- *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach jako placówka systemu wspomagania. Oferta adresowana do bibliotek szkolnych* (dr Anna Marcol, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach);
- *Prezentacja projektu „W Zabrze dobrze mi się czyta”* (Danuta Kaczmarczyk, Danuta Zielińska, Sekcja Bibliotekarska przy Oddziale ZNP w Zabrze).

O kompetencjach czytelniczych mówiła M. Gwadera. Fot. A. Kłyk.

O działaniach PBW w Katowicach opowiedziała A. Marcol. Fot. K. Czapla-Durska.

Podczas spotkania zostały także wyświetlone i omówione prezentacje przygotowane przez dr Renatę Sowadę ze Szkoły Podstawowej nr 53 z Oddziałami Integracyjnymi w Częstochowie (*Rozwijanie kompetencji czytelniczych w programie eTwinning – projekt READ(Y)?*) oraz Alinę Grabną z Zespołu Szkół Samochodowo-Budowlanych w Częstochowie (*Realizacja projektów w ramach Narodowego programu Rozwoju Czytelnictwa w ZSSB w Częstochowie*). Głos w dyskusji zabrał natomiast Łukasz Cempura z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Paniówkach, który opowiedział o swoich doświadczenia związanych z realizacją projektu czytelniczego „Tajemnicza książka”, adresowanego do uczniów klas I-III szkoły podstawowej.

Podczas spotkania dokonano podsumowania VI Wojewódzkiego Konkursu Fotograficznego dla Uczniów *Biblioteka w oczach czytelników* pod patronatem Prezesa Okręgu Śląskiego ZNP w Katowicach.

Podsumowania konkursu dokonała K. Czapla-Durska. Fot. A. Marcol.

Organizatorami seminarium byli: Biblioteka Śląska w Katowicach, Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Okręgowa Sekcja Bibliotekarska Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach oraz Zarząd Okręgu Śląskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach.

